

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 och 3 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ändras. Med ändringen genomförs den så kallade norska modellen för hemvård av barn i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering.

I propositionen föreslås det att en förutsättning för utbetalning av stöd för hemvård av barn ska vara tre års boendetid för familjens båda föräldrar. I familjer med en förälder ska kravet gälla den förälder som bor med barnet. Kravet på boendetid ska uppfyllas också för en annan vårdnadshavare som bor med barnet samt för förälderns eller vårdnadshavarens make, maka eller sambo som bor med barnet. Stöd för hemvård av barn betalas alltså i regel inte om en förälder eller annan vårdnadshavare som hör till barnets familj eller förälderns eller vårdnadshavarens make, maka eller sambo som hör till barnets familj har bott i Finland en kortare tid än tre år efter att ha fyllt 16 år.

Enligt förslaget tillämpas kravet på boendetid endast när en förälder eller annan vårdnadshavare som hör till barnets familj eller förälderns eller vårdnadshavarens make, maka eller sambo som hör till barnets familj flyttar till Finland efter ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Den föreslagna ändringen påverkar inte stöd som betalas ut vid ikraftträdandet av lagen.

Med propositionen eftersträvas en snabbare integration av småbarnsföräldrar som nyligen anlänt till landet samt att barn ska integreras i samhället och lära sig ett inhemskt språk. Målet är att småbarnsföräldrar som bott kortare tid än tre år i Finland oftare än för närvarande ska välja deltagande i småbarnspedagogik som vårdform för sitt barn, och att föräldrarna i högre grad än för närvarande ska styras till integrationstjänster.

Dessutom föreslås det att definitionen av vårdproducent i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ändras till följd av ändringarna i lagen om småbarnspedagogik.

Propositionen hänför sig till den första tilläggsbudgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Beredning	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Stöd för vård av barn	4
2.1.1 Föräldradagpenning	4
2.1.2 Stöd för hemvård och privat vård av barn	5
2.1.3 Rätt till stöd för hemvård av barn	5
2.1.4 Storleken på stödet för hemvård	6
2.1.5 Stöd för hemvård av barn i internationella situationer	7
2.1.6 Rätt till stöd för privat vård av barn	8
2.1.7 Storleken på stödet för privat vård	8
2.1.8 Skyldigheten för mottagare av stöd för hemvård och privat vård av barn att lämna uppgifter	9
2.1.9 Hemvårdsstödet på Åland	9
2.2 Invandrarnas ställning på arbetsmarknaden	9
2.3 Invandrarnas användning av stödet för hemvård av barn	11
2.4 Småbarnspedagogik	14
2.5 Integrationsfrämjande tjänster, sysselsättningstjänster och försörjning under den tid man tar del av tjänsterna	15
2.5.1 Integrationstjänster	15
2.5.2 Arbetslöshetsförmåner	17
2.5.3 Arbetslöshetsdagpenning	18
2.5.4 Arbetsmarknadsstöd	18
2.5.5 Ändringar i utkomstskyddet för arbetslösa under beredning	19
2.5.6 Utkomststöd	19
2.5.7 Totalreform av utkomststödet under beredning	20
2.5.8 Bostadsbidrag	20
2.6 EU-lagstiftning	21
3 Målsättning	24
4 Förslagen och deras konsekvenser	25
4.1 De viktigaste förslagen	25
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	25
4.2.1 Allmänt om konsekvensbedömningar	25
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser	27
4.2.2.1 Hushållens ställning	27
4.2.2.2 De offentliga finanserna	29
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna	31
4.2.3.1 Kommunal småbarnspedagogik	31
4.2.3.2 Arbetskrafts- och integrationstjänster	32
4.2.3.3 Folkpensionsanstalten	33
4.2.4 Andra konsekvenser för människor	33

4.2.4.1 Jämlikhet och jämställdhet.....	33
4.2.4.2 Konsekvenser för barn	35
5 Alternativa handlingsvägar	36
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	36
5.1.1 Kravet på boendetid för förälder som huvudsakligen sköter barnet	36
5.1.2 Krav på boendetid för förälder som ansöker om stöd	38
5.1.3 Bibehållande av de gällande bestämmelserna om stöd för hemvård.....	39
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	39
5.2.1 Stöd för hemvård av barn i en internationell kontext.....	39
5.2.2 Norge.....	39
5.2.3 Danmark.....	41
6 Remissvar	41
7 Specialmotivering	41
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	43
9 Ikraftträdande.....	43
10 Verkställighet och uppföljning	43
11 Förhållande till andra propositioner.....	44
11.1 Samband med andra propositioner.....	44
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	44
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	44
12.1 Bestämmelser i grundlagen som är av betydelse för förslaget.....	44
12.2 EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och dess betydelse	46
12.3 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna	47
12.4 Konventionen om barnets rättigheter	47
12.5 Bedömning av propositionen	48
MED STÖD AV VAD SOM ANFÖRTS OVAN FÖRELÄGGS RIKSDAGEN FÖLJANDE	
LAGFÖRSLAG:.....	50
LAGFÖRSLAG	51
om ändring av 2 och 3 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.....	51
BILAGA	53
PARALLELTEXT.....	53
om ändring av 2 och 3 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.....	53

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering ska nyckeln till integration i Finland vara arbete. Enligt regeringsprogrammet införs den norska modellen så att rätten till stöd för hemvård börjar gälla efter flera års boendetid. Enligt regeringsprogrammet ska man dessutom öka deltagandet i småbarnspedagogik för barn med invandrarbakgrund eftersom det stöder hela familjens integration och språkinläring, samt sörja för att de föräldrar till barn under skolåldern som får utkomststöd hänvisas till arbetsmarknaden.

I den fastställda planen för de offentliga finanserna för 2026–2029 föreslås i fråga om stödet för hemvård av barn införande av den så kallade norska modellen för att främja invandrades integration och sysselsättning från och med ingången av 2026. Enligt skrivningen i planen ställs som villkor för erhållande av stöd för hemvård av barn ett krav på tre års boendetid för båda föräldrarna. Kostnadseffekten av ändringen för staten bedömdes på 2029 års nivå bli 10,9 miljoner euro varav 7,9 miljoner euro hänför sig till statsandelen för kommunal basservice.

1.2 Beredning

Regeringens proposition har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet och Folkpensionsanstalten (FPA).

Utkastet till proposition var ute på remiss från den xx till den xx 20xx. Yttranden begärdes av sammanlagt 50 remissinstanser, och dessutom hade alla intresserade möjlighet att lämna ett yttrande genom tjänsten Utlåtande.fi. Yttrandena och handlingarna relaterade till propositionen är tillgängliga i den offentliga tjänsten på <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM050:00/2025>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Stöd för vård av barn

2.1.1 Föräldradagpenning

Syftet med de förmåner som betalas under familjeledigheterna är att trygga den gravidas och fostrets hälsa och möjliggöra att en förälder kan sköta ett litet barn hemma. En försäkrads rätt till ersättning för inkomstbortfall till följd av graviditet och vård av barn tryggas i enlighet med sjukförsäkringslagen (1224/2004).

Graviditetspenningen tryggar försörjningen för en gravid under slutskedet av graviditeten. Syftet med graviditetspenningen är att möjliggöra frånvaro från arbetet och ersätta inkomstbortfallet. Graviditetspenningen betalas sammanhängande ut för 40 vardagar. Perioden med graviditetspenning kan inledas tidigast 30 och senast 14 vardagar före den beräknade tidpunkten för nedkomsten.

Syftet med föräldradagpenningen och föräldrapenningen är att möjliggöra och trygga vården av ett litet barn efter graviditetspenningsperioden. En förutsättning för att få föräldrapenning är

således frånvaro från arbetet och vård av barnet. Föräldrapenning till följd av barnfödsel eller adoption betalas ut för totalt högst 320 vardagar, det vill säga knappt 13 månader. Båda föräldrarna har rätt till en föräldrapenningskvot på 160 vardagar, det vill säga cirka 6,5 månader. En förälder kan överlåta högst 63 föräldrapenningsdagar, det vill säga cirka 2,5 månader, av sin egen föräldrapenningskvot till den andra föräldern, en annan vårdnadshavare, sin partner eller den andra förälderns partner.

Om barnet har endast en förälder eller den ena föräldern på grund av att till exempel försäkringsförutsättningen inte är uppfylld inte alls har rätt till föräldrapenning får den enda föräldern utnyttja alla föräldrapenningsdagar. Likaså om en förälder är oförmögen att vårda barnet till exempel på grund av sjukdom ska den förälder som vårdar barnet ha rätt att utnyttja alla föräldrapenningsdagar.

Rätten till föräldrapenning börjar i och med att barnet föds eller adoptivbarnet tas i vård. En person som får graviditetspenning är emellertid berättigad till föräldrapenning efter graviditetspenningsperiodens utgång, även om barnet inte har fötts. Det är möjligt att flexibelt få föräldrapenning vid önskade tidpunkter tills barnet fyller två år eller tills två år har förflutit sedan adoptivbarnet togs i vård.

2.1.2 Stöd för hemvård och privat vård av barn

I lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996, nedan stödlagen), föreskrivs det om de ekonomiska stöd med vilka barnets föräldrar och andra vårdnadshavare får stöd för ordnande av vården av barnet samt för att kombinera arbete och familjeliv.

De stöd som betalas enligt lagen är stöd för hemvård, stöd för privat vård, flexibel vårdpenning och partiell vårdpenning. Stödet för hemvård och stödet för privat vård består av vårdpenning och inkomstrelaterat vårdtillägg.

Stöd för hemvård eller privat vård av barn betalas som alternativ till att barnets vård ordnas inom den kommunala småbarnspedagogiken. Enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018) åligger det kommunen att ordna småbarnspedagogik för ett barn vars hemkommun kommunen i fråga är. Kommunen ska ordna småbarnspedagogik för varje barn som på grund av sina vårdnadshavares arbete, sjukdom eller av motsvarande skäl är bosatt i kommunen, även om barnet inte har någon hemkommun i Finland eller barnets hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) är någon annan kommun.

2.1.3 Rätt till stöd för hemvård av barn

Förutsättningen för att få stöd för hemvård är att ett barn som har rätt till småbarnspedagogik och som faktiskt är bosatt i Finland inte har en av kommunen ordnad plats inom småbarnspedagogiken. Stöd för hemvård betalas om det till familjen hör minst ett barn under tre år som är berättigat till stöd för hemvård. En över tre månader lång utlandsvistelse betraktas inte som faktisk bosättning i Finland.

Också för ett barn som inte har uppnått den ålder som berättigar till småbarnspedagogik enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik föreligger rätt till stöd för hemvård om de andra förutsättningarna för att få stödet uppfylls och det gått sammanlagt 160 vardagar sedan barnets födelse.

Om det rör ett adoptivbarn till familjen betalas stödet tills två år har gått från det att barnet togs i vård eller barnet börjar skolan.

Stöd för hemvård betalas inte för ett barn för vilket det för samma tid betalas föräldrapenning eller en utländsk förmån enligt sjukförsäkringslagen.

Stöd för hemvård av barn betalas till den förälder eller vårdnadshavare som huvudsakligen sköter barnet. Det är emellertid inte en förutsättning för att beviljas stöd för hemvård att en av föräldrarna själv sköter barnet hemma. Familjen kan välja stöd för hemvård även om barnet skulle skötas av en privat producent av småbarnspedagogik eller någon annan person, som till exempel en mor- eller farförälder. Om barnet sköts av någon annan än en förälder eller annan vårdnadshavare, betalas stödet emellertid till den förälder eller vårdnadshavare som angetts som stödtagare i ansökan.

Stödet för hemvård av barn bekostas av hemkommunen för barnets förälder eller vårdnadshavare. Folkpensionsanstalten betalar ut stödet för hemkommunens del.

2.1.4 Storleken på stödet för hemvård

Vårdpenningen enligt stödet för hemvård av barn är 377,68 euro per kalendermånad för ett av familjens barn under tre år på 2025 års nivå. För varje ytterligare barn under tre år är vårdpenningen 113,07 euro, och för varje ytterligare barn över tre år, men under skolåldern, betalas 72,66 euro per kalendermånad på 2025 års nivå.

Vårdtillägg enligt stödet för hemvård av barn betalas för ett barn i familjen som berättigar till vårdpenning enligt stödet för hemvård av barn. Vårdtilläggets fulla belopp är 202,12 euro per kalendermånad enligt 2025 års nivå. Vårdtillägg betalas till fullt belopp om familjens månadsinkomster inte överskrider en inkomstgräns som beräknas enligt familjens storlek. Inkomster som överskrider inkomstgränsen minskar vårdtilläggets fulla belopp med en procentandel som bestäms enligt familjens storlek.

Vårdpenningens och vårdtilläggets belopp kan höjas med ett kommuntillägg, om den kommun som ansvarar för finansieringen av stödet fattar ett sådant beslut. Kommunförbundet kartlägger utbetalningen av kommuntillägg för hemvård och privat vård av barn i en enkät som genomförs vartannat år. Enligt enkäten från 2024 hade 64 av de kommuner som svarade, det vill säga 25,5 procent, betalat kommuntillägg för hemvård av barn det året. Enligt enkäten från 2022 hade 52 kommuner, det vill säga 21 procent, betalat kommuntillägg. Antalet kommuner som betalade kommuntillägg hade således klart stigit 2024 jämfört med den tidigare enkäten.¹

Kommunerna kan ange villkor för utbetalningen av kommuntillägg för hemvård av barn. Av de kommuner som svarade på Kommunförbundets enkät ovan hade 54 kommuner (79 procent) angett särskilda villkor för utbetalning av stödet. Nästan hälften av de kommuner som betalade kommuntillägg förutsatte att en förälder själv ska sköta barnet. Av de kommuner som betalade kommuntillägg och som svarade på enkäten angav 27 kommuner (49 procent) detta som villkor för utbetalning av kommuntillägg. Av dem angav 22 kommuner (40 procent) som villkor att alla familjens barn ska skötas hemma. I Kommunförbundets enkät från 2022 svarade 49 procent av kommunerna att de angett som villkor för utbetalning av kommuntillägg att alla familjens

¹ Jarkko Lahtinen och Mikko Svartsjö: Selvitys kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisistä ja niiden maksatusperusteista sekä palvelusetelistä 2024 (Suomen Kuntaliitto ry 2024), s. 7.

barn ska skötas hemma. I enkäten från 2020 tillämpades detta villkor fortfarande hos 58 procent av de kommuner som angav villkor för utbetalning av stöd.²

Det genomsnittliga stödet för hemvård per barn var 2024 cirka 392 euro i månaden.

2.1.5 Stöd för hemvård av barn i internationella situationer

Vid flyttning till Finland kan stöd för hemvård av barn betalas från att barnet faktiskt bor i Finland. I huvudsak anser Folkpensionsanstalten att registrering av hemkommun är ett bevis på att man faktiskt bor i Finland.

Stöd för hemvård av barn är en familjeförmån enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Enligt förordningen kan utbetalning av familjeförmåner inte begränsas till de personer som bor i medlemsstaten. Situationer där ett barn inte vistas i Finland men där man med stöd av förordning nr 883/2004 för barnets del har rätt till vårdpenning och vårdtillägg jämföras med den situationen att barnet faktiskt är bosatt i Finland. Då grundar sig rätten vanligtvis på att vårdnadshavaren arbetar i Finland.

En arbetstagare som kommer från ett tredjeland till Finland för att arbeta har rätt till vårdpenning och vårdtillägg för medföljande barn. Rätt till vårdpenning och vårdtillägg för ett barn föreligger också om barnets förälder eller vårdnadshavare har rätt att arbeta enligt 81 a § 1 mom. 1, 2 eller 4 punkten eller 2–4 mom. i utlänningslagen (301/2004). 81 a § 1 mom. 1 punkten i utlänningslagen gäller rätten att arbeta utifrån ett beviljat permanent uppehållstillstånd, EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare eller kontinuerligt uppehållstillstånd på annan grund än arbete. 81 a § 1 mom. 2 punkten i utlänningslagen gäller rätten att arbeta utifrån uppehållstillstånd som beviljats på grund av familjeband. Momentets 4 punkt gäller rätten att arbeta utifrån ett tillfälligt uppehållstillstånd som beviljas offer för människohandel som befinner sig i Finland och utifrån ett tillfälligt uppehållstillstånd som beviljats tredjelandsmedborgare som vistats olagligt och arbetat olagligt i landet i sådana begränsade situationer som avses i direktivet om sanktioner mot arbetsgivare (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt). Utlänningslagens 81 a § 2 mom. gäller rätten att arbeta utifrån uppehållstillstånd för arbetstagare, uppehållstillstånd för specialsakkunnig och uppehållstillstånd för arbete som beviljats på någon annan grund. Paragrafens 4 mom. gäller rätten att arbeta utifrån ett tillfälligt uppehållstillstånd som beviljats av utrikesministeriet.

Utöver rätten att arbeta förutsätts för att erhålla stöd för hemvård dessutom att föräldern eller vårdnadshavaren har ett i Finland giltigt arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande och tillstånd att arbeta i Finland i minst sex månader. Rätt till vårdpenning och vårdtillägg för ett barn föreligger också om barnets förälder eller vårdnadshavare har registrerats som arbetslös arbetssökande efter att ett minst sex månader långt anställningsförhållande har upphört.

Rätt till vårdpenning och vårdtillägg föreligger dessutom för ett barn vars förälder eller vårdnadshavare har rätt att arbeta i Finland i mer än nio månader med stöd av lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017). Rätt till vårdpenning och vårdtillägg föreligger också om en förälder eller vårdnadshavare har ett sådant tillstånd att arbeta i minst sex månader som beviljas forskare för

² Jarkko Lahtinen och Mikko Svartsjö: Selvitys kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisistä ja niiden maksatusperusteista sekä palvelusetelistä 2024 (Suomen Kuntaliitto ry 2024), s. 11.

vetenskaplig forskning med stöd av lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018).

När stöd betalas utifrån arbete, finansieras stödet av staten och kommundillägg betalas inte. Om en arbetstagare och barnet får en hemkommun, överförs finansieringsansvaret till hemkommunen och då har familjen rätt även till kommundillägg i enlighet med hemkommunens villkor.

Rätt till vårdpenning och vårdtillägg föreligger inte för ett barn vars förälders eller vårdnadshavares rätt att arbeta baserar sig på lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017).

2.1.6 Rätt till stöd för privat vård av barn

En förutsättning för att få stöd för privat vård är att ett barn som har rätt till småbarnspedagogik och som faktiskt är bosatt i Finland inte har en av kommunen ordnad plats inom småbarnspedagogiken. En över tre månader lång utlandsvistelse betraktas inte som faktisk bosättning i Finland.

Stöd för privat vård av barn betalas inte för ett barn för vilket det för samma tid betalas föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller en utländsk förmån.

Stöd för privat vård av barn är ett alternativ till den småbarnspedagogik som kommunen ordnar för att ordna vård av barn under skolåldern. Barnet kan vårdas av ett privat daghem eller en enhet för gruppfamiljedagvård som har gjort en anmälan till kommunen i enlighet med lagen om småbarnspedagogik. Alternativt kan barnet vårdas av en privat vårdare som familjen har ingått ett arbetsavtal med och som kommunen har godkänt som barnets vårdare.

Stöd för privat vård av barn betalas till den som producerar servicen. Med serviceproducent avses i stödlagen en privat person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan enligt lagen om småbarnspedagogik och som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet mot ersättning, eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll. Stöd för privat vård av barn betalas således inte om vårdaren bor i samma hushåll som barnet.

2.1.7 Storleken på stödet för privat vård

Vårdpenningen i stödet för privat vård är 192,28 euro per kalendermånad (2025) för samtliga barn i familjen som har rätt till småbarnspedagogik. Vårdtillägget enligt stödet för privat vård av barn betalas för varje barn i familjen. Vårdtilläggets fulla belopp per barn är 265,85 euro per kalendermånad på 2025 års nivå. Vårdtillägget betalas till fullt belopp om familjens månadsinkomster inte överskrider en inkomstgräns som beräknas enligt familjens storlek. Inkomster som överskrider inkomstgränsen minskar vårdtilläggets fulla belopp med en procentandel som bestäms enligt familjens storlek. Stödets belopp är dock högst lika stort som den ersättning som betalas för vården av barnet.

Vårdpenningens och vårdtilläggets belopp kan höjas med ett kommundillägg, om den kommun som ansvarar för finansieringen av stödet fattar ett sådant beslut.

2.1.8 Skyldigheten för mottagare av stöd för hemvård och privat vård av barn att lämna uppgifter

Den som ansöker om stöd och den stödtagare som den sökande anger ska meddela de uppgifter som behövs för beviljandet av stöd till Folkpensionsanstalten. Sökanden och stödtagaren ska också meddela om alla förändringar som påverkar stödet.

2.1.9 Hemvårdsstödet på Åland

Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen för Åland har landskapet behörighet i fråga om socialvård. Till socialvården räknas förutom den egentliga socialvården även stödet för hemvård av barn. På Åland finns bestämmelser om stöd för hemvård i landskapslagen om hemvårdsstöd (2015:68). På Åland hör genomförandet av landskapslagen om hemvårdsstöd till kommunerna.

2.2 Invandrarnas ställning på arbetsmarknaden

Finland har en relativt kort invandringshistoria och invandringen har varit mindre än i de flesta andra EU-länder. Det årliga antalet invandrare har dock ökat betydligt på 2000-talet och förväntas bli kvar på en högre nivå än tidigare också i fortsättningen. Nettoinvandringen till Finland var länge cirka 15 000 personer om året, men har ökat kraftigt under de senaste åren. År 2023 flyttade 73 236 personer till Finland, och nettoinvandringen nådde upp till 57 914 personer, det vill säga ett nästan fyrdubbelt antal jämfört med nivån före 2020. Under de senaste åren har de viktigaste orsakerna till att flytta till Finland i storleksordning varit familj, arbete, studier och internationellt skydd. Särskilt den arbetsrelaterade invandringen från länder utanför Europa har vuxit.

I slutet av 2024 bodde cirka 583 000 personer av utländsk härkomst i Finland. Av de utrikesfödda är cirka 52 procent män och cirka 48 procent kvinnor. Befolkningen med utländsk bakgrund har en betydligt yngre åldersstruktur än befolkningen med finländskt ursprung. Av alla invandrare med utländsk bakgrund är 39,4 procent mellan 20 och 39 år och cirka 18,7 procent är barn under 15 år. Invandrarna fördelar sig inte heller jämnt över hela Finland, utan är i hög grad koncentrerade till tillväxtcentren i södra Finland. Av dem som har ett främmande språk som modersmål bor cirka 72 procent i landskapen Nyland, Egentliga Finland och Birkaland. Liksom på andra håll i Västeuropa bosätter sig invandrarna också i Finland i de största städerna. År 2023 bodde över 25 procent av den del av hela landets befolkning som har ett främmande språk som modersmål i Helsingfors och ungefär hälften i huvudstadsregionen.

Sysselsättningsgraden bland personer med utländsk bakgrund är cirka 10–15 procentenheter lägre och arbetslöshetsgraden cirka 5–10 procentenheter högre än för personer med finländsk bakgrund. År 2023 började arbetslöshetsgraden bland personer med utländsk bakgrund i åldern 20–64 år stiga kraftigt och var 2024 redan 16,7 procent.³ Invandrarnas ställning på arbetsmarknaden och deras sysselsättningsgrad är starkt kopplad i synnerhet till orsaken till invandringen. Också den tid personen har bott i landet och personens kön påverkar invandrarnas sysselsättningsgrad och ställning på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgraden bland invandrare som anlänt på grund av arbete är relativt hög, även om den sjunker något när de bott i landet en längre tid. Sysselsättningen bland dem som anlänt på grund av internationellt skydd är till en början låg, men ökar ju längre tid personerna har bott i landet. Utvecklingen av arbetsmarknadsinträdet för personer som anlänt på grund av familjeåterförening är ganska snarlik, men deras sysselsättning förbättras något snabbare. De som flyttar till landet av familjeskäl utgör en mycket

³ Statistikcentralen, arbetskraftsundersökningen.

heterogen grupp och bland dem finns till exempel familjemedlemmar till finländare och flyktingar. Inom denna grupp klarar sig finländares familjemedlemmar bäst på arbetsmarknaden.⁴

Sysselsättningen bland kvinnor med invandrabakgrund har utvecklats särskilt positivt under de senaste 10 åren, men trots det är sysselsättningsgraden lägre än bland män med invandrabakgrund eller kvinnor i den infödda befolkningen. År 2024 var sysselsättningsgraden bland kvinnor med utländsk bakgrund i åldern 20–64 år 60 procent. Den positiva utvecklingen av sysselsättningsgraden bland kvinnor med invandrabakgrund bröts under 2023. Trots att antalet sysselsatta fortsatte att öka något, ökade antalet arbetslösa och personer utanför arbetskraften proportionellt sett mera.⁵ Det här är huvudsakligen en följd av den höga nettoinvandringen 2022 och 2023, som omfattade en avsevärd mängd personer som flydde kriget i Ukraina.

En granskning per åldersklass visar att den lägsta sysselsättningsgraden bland invandrarkvinnor återfinns i gruppen 20–29 år, även om man här bör beakta att sysselsättningsgraden i andra jämförelsegrupper i denna åldersklass (kvinnor/män i den infödda befolkningen, invandarmän) är lägre än i andra åldersklasser. Granskad per åldersklass ökar invandrarkvinnornas sysselsättningsgrad, men sysselsättningsgraden för invandrarkvinnor i åldern 30–39 år är relativt sett lägst jämfört med andra jämförelsegrupper i samma åldersklass.⁶ Det är högst sannolikt att sysselsättningsgraden för invandrarkvinnor i dessa två åldersklasser i hög grad påverkas av faktorer i anslutning till ansvaret för att sköta barn.

I ljuset av forskningsdata varierar andelen invandrare utanför arbetskraften kraftigt när man granskar den utifrån kön och orsaken till invandringen. Andelen invandrarkvinnor utanför arbetskraften är högre än andelen invandarmän. Andelen utanför arbetskraften är särskilt hög bland kvinnor som flyttat till Finland i synnerhet på grund av internationellt skydd eller av familjeskäl. Också för dessa gruppers del är det positivt att andelen klart sjunker ju längre de bor i landet. Det finns emellertid inga betydande skillnader mellan orsakerna när det kommer till den tid personerna står utanför arbetskraften. Forskningsdata indikerar även att föräldrar med invandrabakgrund till barn under skolåldern har en större sannolikhet av hamna utanför arbetskraften än andra grupper.⁷ Detta stöds även av uppgifter om att det är vanligare att arbetet upphör av familjeskäl bland kvinnor med utländsk bakgrund (8 procent) än bland kvinnor med finländsk bakgrund (3 procent).⁸ Fenomenet motiveras till en del med stödet för hemvård av barn som gör det möjligt att vårda barn under 3 år hemma utan skyldigheter att ta del av tjänster som främjar integration eller sysselsättning.

Också OECD har uppmärksammat sysselsättningen i synnerhet bland kvinnor med invandrabakgrund, respektive i vilken grad de står utanför arbetskraften. Skyldigheterna att sköta barnen leder bland mammor med invandrabakgrund oftare till att de står utanför arbetskraften. En av OECD:s centrala uppmaningar till Finland i det här sammanhanget var att granska stödet för hemvård av barn eftersom det gör det möjligt för mammor att under en lång tid stå utanför

⁴ Pesola Hanna, Matti Sarvimäki & Tuomo Virkola (2024): Sysselsättning av personer som flyttat till Finland av olika orsaker: Arbets- och näringsministeriets publikationer 2024:9.

⁵ Statistikcentralen, arbetskraftsundersökningen.

⁶ Statistikcentralen, arbetskraftsundersökningen.

⁷ Pesola Hanna & Virkola Tuomo (2024): Invandrare utanför arbetskraften: Arbets- och näringsministeriets publikationer 2025:16.

⁸ Statistikcentralen, arbetskraftsundersökningen.

arbetskraften utan skyldigheter att delta i åtgärder som stärker språkkunskapen, kompetensen och ställningen på arbetsmarknaden.⁹

2.3 Invandrarnas användning av stödet för hemvård av barn

Forskning visar konsekvent att stödet för hemvård av barn försämrar kvinnors sysselsättningsgrad. Bland hela befolkningen har användningen av stödet för hemvård av barn sjunkit under de senaste åren, vilket gäller även invandrarna.¹⁰

Skillnaderna mellan befolkningsgrupperna är däremot klart större när man granskar hur länge stödet används. Lågutbildade, personer med invandrabakgrund, ensamstående mammor och mammor som före familjeledigheten var antingen arbetslösa eller vars anställning upphörde när ledigheten började använder stödet längre än andra. I ljuset av forskningsdata skiljer sig invandrarnas användning av stödet för hemvård inte avsevärt från hur den infödda befolkningen använder det på en allmän nivå. I synnerhet andelen långa perioder över 12 månader har tydligt sjunkit under de senaste tio åren, men de långa perioderna är proportionellt sett något vanligare bland invandrare än bland den övriga befolkningen. Hos både den infödda befolkningen och invandrarföräldrar är långa perioder med stöd för hemvård kopplade till samma socioekonomiska bakgrundsfaktorer, som till exempel låg utbildningsnivå, svag förankring på arbetsmarknaden och låg inkomstnivå.¹¹ Sett ur den synvinkeln är det viktigt att i fråga om invandrar-kvinnor fästa uppmärksamhet vid att de tar del av i synnerhet integrations- och sysselsättnings-tjänster samt andra åtgärder som stärker utbildningen och ställningen på arbetsmarknaden, eftersom man har kunnat observera att deltagande särskilt i integrationsåtgärder korrelerar positivt med inträde på marknaden bland personer som deltagit i dem samt dessutom med deras barns inträde på arbetsmarknaden.¹²

Enligt Folkpensionsanstaltens uppgifter för 2024 fick cirka 2 800 inflyttade familjer från länder utanför EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz där åtminstone den ena eller den enda vårdnadshavaren hade bott i Finland i mindre än tre år stöd för hemvård. Cirka hälften av dessa familjer var enföräldersfamiljer.

Enligt Folkpensionsanstaltens uppgifter för 2024 var cirka 900 av dessa familjer sådana där endast den ena vårdnadshavaren hade flyttat till Finland från ett land utanför EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz och som hade bott i Finland i mindre än tre år. Bland dessa familjer betalades stöd för hemvård av barn till cirka 300 vårdnadshavare som hade bott i Finland i minst tre år och till cirka 600 vårdnadshavare som hade bott i Finland i mindre än tre år. Av dessa 900 hushåll var cirka 520 hushåll där den ena vårdnadshavaren alltid hade bott i Finland.

⁹ OECD (2018), Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland, OECD Publishing, Paris.

¹⁰ FPA (2023): Fortsatt minskad användning av stödet för hemvård av barn 2022 – FPA:s statistiska årsbok innehåller uppgifter om hur den sociala tryggheten användes i fjol.

¹¹ Miettinen Anneli & Saarikallio-Torp Miia (2023): Äitien kotihoidon tukijaksot lyhentyneet – väestöryhmittäiset erot yhä suuria; YHTEISKUNTAPOLITIIKKA 88 (2023):2.

¹² Till exempel Sarvimäki, M. & Hämmäläinen, K. (2016), Integrating Immigrants: The Impact of Restructuring Active Labor Market Programs, Journal of Labor Economics, 34(2): 479–508 och Pesola, H. & Sarvimäki, M. (2024), Intergenerational Spillovers of Integration Policies: Evidence from Finland's Integration Plans, Review of Economics and Statistics.

Till de ovannämnda familjerna hörde cirka 3 000 barn för vilka det betalades stöd för hemvård. Cirka 300 av barnen var äldre än tre år. Till familjerna i fråga betalades stöd för hemvård av barn under i genomsnitt 5,6 månader 2024. Det genomsnittliga stödbeloppet utan kommuntillägg var cirka 440 euro per familj och kalendermånad. Kommuntillägg betalades till sammanlagt cirka 800 familjer, i genomsnitt cirka 190 euro per kalendermånad.

Eftersom stödet för hemvård av barn i genomsnitt har betalats ut till dessa familjer under en kortare tid än ett halvt år under året är det genomsnittliga antalet barn med stöd för hemvård under en månad i genomsnitt mindre än antalet barn under året. I den granskade gruppen var antalet med stöd för hemvård i genomsnitt cirka 1 200 i månaden.

Utifrån uppgifterna för 2024 bor de ovan beskrivna familjerna i huvudsak i huvudstadsregionen och de största städerna. Hälften av dem bodde i Helsingfors, Esbo eller Vanda. I de flesta kommunerna fanns det endast ett fåtal stödtagare. I dessa familjer betalades 2024 stöd för hemvård för i genomsnitt cirka 1 200 barn per månad. Stödtagarna och barnen presenteras per kommun i tabell 1.

Tabell 1. Familjer som erhåller stöd för hemvård och barn per kommun 2024. Tabellen visar situationer där stödtagaren eller stödtagarens partner hade flyttat från ett land utanför EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz och hade bott i Finland i mindre än tre år. I tabellen gäller hemkommunen Utomlands personer som temporärt visas utomlands samt personer som vistas i Finland utan hemkommun. Samma person kan höra till flera kommuner under ett år.

Kommun	Stödtagare under året	Barn under året	Barn i genomsnitt per månad
Helsingfors	637	709	279
Esbo	437	471	188
Vanda	357	391	154
Tammerfors	160	172	59
Åbo	158	178	65
Uleåborg	75	87	30
Lahtis	59	62	25
Jyväskylä	44	46	17
Vasa	39	47	17
Kuopio	38	42	16
Kervo	37	41	14
Björneborg	31	39	16
Tavastehus	29	33	12
Joensuu	28	30	11
Utomlands	23	26	10
Träskända	22	23	10
Villmanstrand	22	24	11

Seinäjäki	20	20	7
Övriga kommuner (152 kommuner)	628	694	268
Sammanlagt	2 750	3 029	1 207

Enligt Folkpensionsanstaltens uppgifter var hemvårdsstödtagarna i den beskrivna gruppen från 93 olika länder. De flesta stödtagarna hade flyttat från Ukraina. Från de flesta länderna hade det flyttat in endast några personer till vilka det betalades stöd för hemvård av barn. Stödtagarna presenteras enligt ursprungsland i tabell 2. Hemvårdsstödtagarna i tabellen med ursprungslandet Finland beskriver situationer när stödtagaren inte har bott utomlands men stödtagarens partner har flyttat från ett land utanför EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz och har bott i Finland i mindre än tre år.

Tabell 2. Hemvårdsstödtagarna enligt ursprungsland i de familjer där stödtagaren eller stödtagarens partner har flyttat från ett land utanför EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz och har bott i Finland i mindre än tre år 2024.

Ursprungsland	Hemvårdsstödtagare under året	Barn
Ukraina	386	414
Finland	223	261
Irak	192	202
Indien	166	177
Ryssland	154	171
Turkiet	142	164
Pakistan	140	158
Bangladesh	139	147
Afghanistan	111	122
Somalia	85	96
Sri Lanka	81	97
Iran	77	82
Filippinerna	68	76
Nigeria	48	53
Nepal	41	41
Syrien	39	44
Kina	39	40
Kenya	33	41
Etiopien	33	42
Egypten	32	35
Vietnam	31	33

Övriga länder, 73 st. (1–29 anlända)	490	548
Sammanlagt	2 750	3 029

Bland de ovan beskrivna fick cirka 1 600 familjer, det vill säga 57 procent av stöddagarna, vårdtillägg 2024. Bland alla hemvårdsstöddagare fick 36 procent vårdtillägg 2024. Av det kan man sluta sig till att de familjer där åtminstone en av föräldrarna hade bott i Finland en kortare tid än tre år i genomsnitt är låginkomsttagare. Cirka 30 procent fick utkomststöd samtidigt med stödet för hemvård.

År 2024 betalades stöd för hemvård varje månad för cirka 1 100 barn under tre år som hörde till de ovan beskrivna familjerna. Av dessa barn var cirka 81 procent under två år gamla. Andelen barn som fyllt två år men inte tre år var cirka 19 procent. I de ovan beskrivna familjerna uppgick de barn över tre år för vilka det betalades stöd för hemvård i genomsnitt till några tiotal per månad.

Tabell 3. Barn under tre år för vilka det 2024 betalades stöd för hemvård till familjer där åtminstone en av vårdnadshavarna hade bott i Finland i mindre än tre år. I tabellen presenteras barnen enligt åldersgrupp. Det visade antalet är det genomsnittliga antalet barn med stöd för hemvård per månad.

Barnets ålder	Barn i genomsnitt per månad
Under 9 månader	24
9–12 månader	276
13–18 månader	416
19–24 månader	219
25–30 månader	127
31–36 månader	81

2.4 Småbarnspedagogik

Vid konsekvensbedömningen av stödet för hemvård av barn har aspekter i anslutning till barnets småbarnspedagogik parallellt med sysselsättningen börjat uppmärksammas allt mer. Detta gäller i synnerhet invandrarfamiljers användning av stöd för hemvård av barn eftersom det anses att särskilt barnen i dessa familjer har nytta av småbarnspedagogik, särskilt för att lära sig språket.

Genom högklassig småbarnspedagogik kan man påverka barns kognitiva, sociala och socioemotionella färdigheter och deras språkutveckling. På längre sikt gynnar småbarnspedagogiken särskilt barn med svagare socioekonomisk bakgrund. Barn under tre år befinner sig i en utvecklingspsykologiskt viktig ålder: då utvecklas särskilt bland annat de språkliga färdigheterna, den grundläggande tryggheten och förutsättningarna för lärande. De olika delområdena är kopplade till varandra i ett litet barns utveckling. Utvecklingen är holistisk och snabb. Till exempel förmågan till inhibering, som avser regleringen av beteende och reaktioner, har väsentlig anknytning till barns kognitiva utveckling, och utvecklas kraftigt hos små barn. Utvecklingen av självregleringen styrs även av barnets språkliga utveckling vars betydelse blir starkare i och med att talet utvecklas. Inom småbarnspedagogiken finns det dessutom möjlighet att identifiera barns

behov av stöd och stödja deras uppväxt och utveckling genom att uppmärksamma deras individuella behov. Till exempel svårigheter i den språkliga och socioemotionella utvecklingen kan identifieras redan i slutet av barnets andra levnadsår.

Småbarnspedagogiken har en stor betydelse för utvecklingen av barnets tvåspråkighet och kulturella identitet samt för att stödja integrationen. En högklassig småbarnspedagogik stöder även den senare skolgången. Små barn knyter naturligt an till det finländska samhället genom småbarnspedagogiken där ett mål är att öka barnens aktörskap och delaktighet. Också utvecklingen av språkliga färdigheter och interaktiva relationer stöder anknytningen till samhället. Småbarnspedagogiken stöder också integrationen av barnets familj eftersom den utgör en plats för sociala relationer, ger möjlighet att ingå i sociala nätverk och vid behov blir en länk till andra barn- och familjetjänster.

Enligt undervisningsförvaltningens statistiktjänst deltog sammanlagt 233 832 barn i småbarnspedagogik 2023. Av dessa hade 202 764 barn finska, svenska eller samiska som modersmål. 31 074 barn hade något annat än de inhemska språken som modersmål. En något större andel barn under tre år med ett inhemskt språk som modersmål deltar i småbarnspedagogik än barn med ett annat språk som modersmål. Av ettåringarna med ett inhemskt språk som modersmål deltar cirka 45 procent i småbarnspedagogik och av tvååringarna cirka 78 procent, medan 36 procent av ettåringarna och 70 procent av tvååringar med ett annat språk som modersmål deltar i småbarnspedagogik.

Den privata småbarnspedagogiken grundade sig på ett anmälningförfarande fram till den 1 januari 2023 då den blev tillståndspliktig verksamhet. Enligt 44 § i lagen om småbarnspedagogik ska privata serviceproducenter som ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik ha tillstånd att bedriva daghemsverksamhet innan verksamheten inleds. Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering återgår man inom den privata småbarnspedagogiken till ett anmälningförfarande för att underlätta serviceanordnarnas administrativa arbete. Regeringen har lämnat en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om småbarnspedagogik (RP 55/2025 rd) där det föreslås att lagen om småbarnspedagogik ändras så att det i den tas in bestämmelser om ett förfarande för registrering av privat daghemsverksamhet, varvid det nuvarande tillståndsförfarandet för privata serviceproducenter slopas. Det föreslås inga ändringar i bestämmelserna om privat familjedagvård. I stället för tillstånd ska bedrivande av privat daghemsverksamhet förutsätta att serviceproducenten och dess verksamhetsställen har registrerats i ett register över serviceproducenter. En förutsättning för registrering ska vara att serviceproducenten och verksamhetsställena uppfyller de föreskrivna ekonomiska och verksamhetsmässiga kraven. Registreringsprocessen ska i tillämpliga delar förbli densamma som i tillståndsförfarandet. Målet med propositionen är att i enlighet med regeringsprogrammet underlätta serviceproducenternas administrativa arbete och minska den ekonomiska risken i aktörernas affärsverksamhet. Enligt propositionen ska dock inledandet av daghemsverksamheten tidigareläggas så att verksamheten kan inledas innan registreringsbeslutet fattas när lokalerna har inspekterats. På detta sätt kan verksamheten inledas snabbare och smidigare. Ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

2.5 Integrationsfrämjande tjänster, sysselsättningstjänster och försörjning under den tid man tar del av tjänsterna

2.5.1 Integrationstjänster

I lagen om främjande av integration (681/2023, nedan integrationslagen) föreskrivs det om målgrupper för vilka kommunen ska göra upp en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och utifrån den en integrationsplan, om en sådan behövs. Med integrationskund

avses en invandrare som har en gällande integrationsplan. Utifrån integrationsplanen deltar en integrationskund i till exempel studier i finska eller svenska (såsom integrationsutbildning) tjänster som ökar samhällskunskapen (såsom flerspråkig samhällsorientering) samt andra åtgärder som främjar integrationskundens integration och sysselsättning. Dessa tjänster bildar kommunens integrationsprogram.

I den integrationslag som trädde i kraft i början av 2025 utvidgades dessa målgrupper jämfört med bestämmelserna i den tidigare, upphävda lagen. Enligt integrationslagen ska en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster utarbetas för en invandrare vars första uppehållstillstånd eller uppehållskort beviljades eller uppehållsrätt registrerades för högst tre år sedan, och som är en arbetslös arbetssökande, har en flyktningbakgrund, är ett barn eller ung person som anlänt till landet utan vårdnadshavare eller offer för människohandel, eller om han eller hon får stöd för hemvård av barn eller annat än tillfälligt får utkomststöd. Dessutom ska en bedömning utarbetas för en invandrare inom den ovan nämnda tidsrymden från ankomsten till landet om personen begär bedömning och anses behöva den. Folkpensionsanstalten har sedan den 1 januari 2025 varit skyldig att till kommunen lämna ut uppgifter om invandrare som ingår i den målgrupp som får stöd för hemvård för att kommunen ska nå de personer som får stöd för hemvård för ovan nämnda bedömning och integrationsfrämjande tjänster. För att nå även andra målgrupper har det föreskrivits om nya rättigheter att få information, till exempel från Migrationsverket till kommunen.

När en invandrare är arbetssökande ansvarar kommunens arbetskraftsmyndighet för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster samt för utarbetandet av integrationsplanen samt ordnandet av tjänsterna i enlighet med integrationsprogrammet. Största delen av kunderna hos integrationstjänster är arbetssökande.¹³ Då är integrationsplanen en plan som ersätter sysselsättningsplanen. Förutom i integrationslagen föreskrivs det om tjänsterna, rättigheterna och skyldigheterna för en integrationskund som är arbetssökande i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023). För dem gäller till exempel den jobbsökningsskyldighet som föreskrivs i nämnda lag och de kan vara berättigade till arbetslöshetsförmåner, såsom arbetsmarknadsstöd. Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda, som att inte följa integrationsplanen, kan leda till förlust av förmånen.

Integrationsplanens tidslängd är individuell. Den första integrationsplanen kan göras upp för högst ett år och integrationsplanens sammanlagda maximala längd är högst två år. Dessutom kan integrationsplanens varaktighet förlängas på vissa lagstadgade grunder. Om integrationsplanen avbryts till följd av till exempel föräldraledighet eller sjukdom eller skada kan den förlängas för en tid som motsvarar orsakens varaktighet. Dessutom kan integrationsplanens maximala varaktighet förlängas med högst två år om det är motiverat på grund av integrationskundens knappa utbildningsbakgrund eller behovet av sektorövergripande tjänster och om det behövs särskilda åtgärder för att stödja integrationskundens integration och sysselsättning. Det här kan innebära behov av läs- eller skrivfärdigheter eller grundläggande utbildning för vuxna. I den integrationslag som trädde i kraft från ingången av 2025 föreskrivs det om en ny förlängningsgrund enligt vilken integrationsplanens varaktighet kan förlängas om den maximala varaktigheten på två år har gått ut medan invandraren har fått stöd för hemvård av barn enligt lagen om stöd för hemvård av barn och privat vård och deltagit på deltid i en integrationsplan. Syftet med detta är att uppmuntra invandrarföräldrar, i synnerhet mammor, att ens på deltid delta i tjänster som främjar integration i ett tidigt skede av invandringen. Kommunerna ska ordna

¹³ I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration och till lagar som har samband med den (RP 208/2022 rd) bedömde man att cirka 8 000 av integrationskunderna är arbetssökande och cirka 2 000 står utanför arbetskraften.

lämpliga tjänster för målgruppen i fråga, till exempel deltidstudier i finska eller svenska förenat med att de sköter barnen.

Viktiga tjänster i integrationsplanen är flerspråkig samhällsorientering och integrationsutbildning. I samhällsorienteringen ges information om att bo, leva och arbeta i Finland, hur det finländska samhället fungerar samt om individens rättigheter och skyldigheter. Den ordnas i mån av möjlighet på integrationskundernas modersmål eller ett språk de annars behärskar väl. Som integrationsutbildning tillhandahålls undervisning i finska eller svenska, undervisning i yrkesfärdigheter och andra färdigheter som behövs i yrkeslivet, karriärvägledning eller yrkesplanering och vägledning för fortsatta studier, tjänster som främjar sysselsättningen eller inträdet på arbetsmarknaden, samt annan undervisning som förbättrar sådana färdigheter som ansluter sig till samhälle, kultur och medborgarfärdigheter i vardagen. Det språkliga syftet med integrationsutbildningen är att integrationskunden ska uppnå en fungerande grundläggande språkfärdighet i finska eller svenska och som avslutning ordnas en slutttestning av kunskaperna i finska eller svenska. Integrationsutbildningen inkluderar även en period med inläring i arbetet. Integrationskunden kan även behöva undervisning i läs- och skrivfärdigheter eller grundläggande utbildning för vuxna om han eller hon har en svag utbildningsbakgrund.

Utöver de tjänster som nämns ovan kan en arbetssökande integrationskunds frivilliga studier stödjas med arbetslöshetsförmån om de förutsättningar som ingår i 28–30 § i integrationslagen uppfylls. Frivilliga studier är utbildning som invandraren söker sig till själv eller som invandraren blir anvisad till av kommunens Arbetskraftsmyndighet. Det kan till exempel vara utbildning som ordnas av en läroanstalt för fritt bildningsarbete, grundläggande utbildning för vuxna, yrkesutbildning eller studier vid ett gymnasium, men även utbildning som ordnas av tredje sektorn. Studierna ska omfatta studier i finska eller svenska eller i huvudsak ske på finska eller svenska.

Rätten till arbetslöshetsförmån för tiden för integrationsplanen bestäms enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) och rätten till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997).

2.5.2 Arbetslöshetsförmåner

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa tryggas en arbetslös arbetssökandes grundläggande försörjning vid arbetslöshet genom arbetslöshetsdagpenning och arbetsmarknadsstöd. Rätt till förmånerna enligt den lagen har arbetslösa arbetssökande som är bosatta i Finland.

När en persons rätt till arbetslöshetsförmån avgörs anses en person vara bosatt i Finland om han eller hon i enlighet med 5, 6 eller 10 § i lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019) är bosatt i Finland. Enligt den lagen anses en person vara stadigvarande bosatt i Finland när personen har sin egentliga bostad och sitt egentliga hem här och som ständigt huvudsakligen vistas här. Vidare anses en person vara bosatt i Finland om personen bor stadigvarande i Finland, men vistas tillfälligt utomlands under högst sex månader. I andra fall än situationer som gäller arbete avgörs rätten till bosättningsbaserade sociala förmåner för en person som flyttar till Finland genom att man bedömer personens bosättning med hänsyn till samtliga omständigheter.

När någon annan än en arbetstagare eller företagare flyttar från ett land som tillämpar EU-lagstiftning till Finland bedöms personens bosättning i Finland i första hand i enlighet med förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till den förordningen. När en person som flyttar till Finland från ett land som inte tillämpar EU-lagstiftning bedöms personens bosättning i Finland

med beaktande av vad som föreskrivs i 4 § i lagen om hemkommun om bestämmande av hemkommun och bostad för en person som kommit till Finland.

2.5.3 Arbetslöshetsdagpenning

Arbetslöshetsdagpenning betalas till en arbetssökande som har varit etablerad på arbetsmarknaden och som fått sin försörjning genom lönearbete, företagsverksamhet eller därmed jämförbart eget arbete. Till dem som är försäkrade i en arbetslöshetskassa som avses i lagen om arbetslöshetskassor betalas arbetslöshetsdagpenning i form av inkomstrelaterad dagpenning och till andra i form av grunddagpenning som betalas av Folkpensionsanstalten.

Rätt till arbetslöshetsdagpenning har en arbetslös som uppfyller arbetsvillkoret. Syftet med arbetsvillkoret är att visa att en person har varit etablerad på arbetsmarknaden på det sätt som anges ovan och har fått sin försörjning genom förvärsarbete.

Rätt till inkomstrelaterad dagpenning föreligger för en medlem av en löntagarkassa som har varit försäkrad åtminstone de 12 närmast föregående månaderna och som under de kalendermånader han eller hon varit försäkrad har uppfyllt arbetsvillkoret för löntagare. Rätt till inkomstrelaterad dagpenning har också en medlem av en företagarkassa som har varit försäkrad åtminstone de 15 föregående månaderna och som medan han eller hon varit försäkrad har uppfyllt arbetsvillkoret för företagare.

Arbetslöshetsdagpenning betalas sammanlagt för högst 300 arbetslöshetsdagar till en person som varit i arbete i högst tre år och för 400 arbetslöshetsdagar till en person som varit i arbete i sammanlagt över tre år. Om arbetsvillkoret för en person är uppfyllt då han eller hon har fyllt 58 år och han eller hon vid den tidpunkt då arbetsvillkoret uppfylls har en tid i arbete på minst fem år under de senaste 20 åren, betalas arbetslöshetsdagpenning för sammanlagt högst 500 arbetslöshetsdagar.

Grunddagpenningen är 37,21 euro per dag och cirka 800 euro per månad (på 2025 års nivå). Den inkomstrelaterade dagpenningen består av en grunddel, som är lika stor som grunddagpenningen, och en förtjänstdel. Om en person arbetar tillfälligt eller på deltid under arbetslösheten beaktas förvärsinkomsten av arbetet i den jämkade arbetslöshetsförmånen.

2.5.4 Arbetsmarknadsstöd

Arbetsmarknadsstöd betalas till en person i behov av stöd som inte uppfyller arbetsvillkoret eller vars rätt till arbetslöshetsdagpenning har upphört på grund av att maximitiden har gått ut. Arbetsmarknadsstöd betalas inte till en person som har rätt att förvärsarbeta med stöd av ett tillfälligt uppehållstillstånd. Arbetsmarknadsstödet betalas av Folkpensionsanstalten.

Arbetsmarknadsstödet är inte baserat på arbete, utan är ett orsaksbaserat stöd som betalas på sociala grunder för att trygga den arbetslösas minimiförsörjning och som till sin varaktighet är obegränsat.

Det fulla arbetsmarknadsstödet är 37,21 euro per dag och cirka 800 euro per månad (på 2025 års nivå). Förvärsinkomst av arbete beaktas dock i beloppet av den jämkade arbetslöshetsförmånen.

Finansieringsansvaret för arbetsmarknadsstödet är fördelat mellan staten och kommunerna. Det arbetsmarknadsstöd som betalas till personer som omfattas av integrationslagens tillämpningsområde finansieras med statliga medel från att den första hemkommunen har registrerats

antingen för ett eller tre år enligt persongrupp. De personer som hör till persongruppen i fråga är sådana som har ett i utlänningslagen avsett giltigt uppehållstillstånd i Finland, vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen eller är en nordisk medborgare vars uppehållsrätt har registrerats i enlighet med vad som har överenskommits mellan de nordiska länderna om registrering av befolkningen. Under tre år efter den första registreringen av hemkommun finansierar staten arbetsmarknadsstödet för till exempel personer som får internationellt skydd och deras familjemedlemmar. För andra än de ovan nämnda, men som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om främjande av integration, finansierar staten arbetsmarknadsstödet under ett år från att den första hemkommunen registrerats. Den arbetslöshetsförmån som betalas personer under den tid staten har fullt finansieringsansvar räknas inte heller med i arbetslöshetsförmånsdagarna.

2.5.5 Ändringar i utkomstskyddet för arbetslösa under beredning

Regeringen har överlämnat en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om allmänt stöd (RP 112/2025 rd) under höstsessionen 2025. Enligt regeringens proposition med förslag till lagstiftning om allmänt stöd upphävs bestämmelserna om grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. En arbetslös arbetssökandes grundläggande försörjning under tiden för arbetslöshet tryggas enligt förslaget med ett nytt allmänt stöd om vilket lagstiftning föreslås träda i kraft den 1 maj 2026.

Regeringen har även lämnat en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utveckling av serviceprocessen för arbetssökande och arbetsförmedlingsservice (RP 108/2025 rd) under höstsessionen 2025. Enligt regeringens proposition till riksdagen ska påföljderna inom utkomstskyddet för arbetslösa i anslutning till tjänster som stöder jobbsökning och sysselsättning ändras. Enligt förslaget ska den första försummelsen framöver leda till en tid på sju kalenderdagar utan ersättning. Om detta upprepas förlorar den arbetssökande sin rätt till arbetslöshetsförmån tillsvidare.

2.5.6 Utkomststöd

Utkomststödet är en förmån i enlighet med 19 § 1 mom. i grundlagen som tryggar vars och ens rätt till oundgänglig försörjning och omsorg som behövs för ett människovärdigt liv. Det är fråga om en stödform som beviljas i sista hand, och förutsättningarna för att få detta stöd utreds genom individuell behovsprövning. Det handlar om en familjespecifik form av stöd som är avsedd för situationer där en person eller familj av någon orsak inte klarar av att betala sina nödvändiga löpande utgifter. Av denna anledning beviljas stödet för en kort tid, det vill säga huvudsakligen endast för en månad åt gången.

Syftet med utkomststödet, i förhållande till den övriga sociala tryggheten, är att i sista hand tillfälligt komplettera det övriga systemet och stödet i särskilda situationer. Utkomststöd kan beviljas för brådskande stödbehov, förändringar i livet eller överraskande exceptionella utgifter. I vissa fall kan det på grund av en komplicerad personlig situation uppstå ett långvarigt behov av utkomststöd, när de övriga förmånerna inte utgör ett tillräckligt skydd.

Utkomststödet består av grundläggande utkomststöd, som verkställs av Folkpensionsanstalten, samt kompletterande och förebyggande utkomststöd, som socialvården inom välfärdsområdet ansvarar för. Staten och kommunerna svarar för hälften var av finansieringen av det grundläggande utkomststödet. Finansieringen av de delar av stödet som välfärdsområdena ansvarar för sker via välfärdsområdenas allmänna finansiering.

Enligt lagen om utkomststöd är var och en skyldig att enligt bästa förmåga dra försorg om sig själv och sitt eget uppehälle samt i den omfattning som bestäms i äktenskapslagen, lagen om underhåll för barn och i annan lag om sin makes samt sina minderåriga barns och adoptivbarns uppehälle. En person i åldern 17–64 år som ansöker om utkomststöd är skyldig att anmäla sig som arbetssökande, om han eller hon inte 1) arbetar som löntagare eller företagare, 2) studerar på heltid, 3) är en sådan person som avses i 3 kap. 3 § 1 mom. eller 4 § 1–6 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, 4) på grund av anstaltsvård eller på grund av sjukdom som en läkare konstaterat är förhindrad att ta emot arbete, eller 5) på grund av någon annan godtagbar och med ovan nämnda orsaker jämförbar orsak är förhindrad att ta emot arbete. Om den som ansöker om utkomststöd inte anmäler sig som arbetssökande hos Arbetskraftsmyndigheten, kan utkomststödet grunddel sänkas.

Utkomststödet grunddel kan sänkas på de grunder som anges i lagen om utkomststöd. Sådana är till exempel om en person utan grundad anledning har vägrat att ta emot ett arbete som erbjudits honom eller henne individuellt och bevisligen eller att delta i Arbetskraftsservice som under en skälig tid skulle trygga hans eller hennes försörjning eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att arbete eller offentlig Arbetskraftsservice inte har kunnat erbjudas honom eller henne. Grunddelen för en invandrare som avses i lagen om främjande av integration kan sänkas om han eller hon utan grundad anledning har vägrat delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i sysselsättningsfrämjande åtgärder som avtalats specificerat i integrationsplanen eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas.

Grunddelen kan först sänkas med högst 20 procent. Om personen därefter när grunddelen har sänkts fortsätter att förfara på nämnda sätt och utan grundad anledning vägrar delta i den bedömning av servicebehovet i enlighet med socialvårdslagen (1301/2014), som Folkpensionsanstalten ska anvisa den sökande till när en sänkning av grunddelen övervägs, kan grunddelens belopp sänkas med högst 40 procent. Grunddelen kan dock sänkas endast om sänkningen inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig. Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången räknat från vägran eller försummelsen.

2.5.7 Totalreform av utkomststödet under beredning

Regeringen har lämnat en proposition till riksdagen med förslag till en totalreform av utkomststödet (RP 116/2025 rd) under höstsessionen 2025. Målet med reformen är att stärka utkomststödet karaktär av en temporär stödform som beviljas i sista hand. Ett syfte är också att dämpa ökningen av utgifterna för utkomststöd. Genom förslaget stärks skyldigheten att ansöka om primära förmåner och att hos Arbetskraftsmyndigheten anmäla sig som arbetslös arbetssökande som söker heltidsarbete. Det föreslås att en sänkning av utkomststödet grunddel ska vara möjlig i fler situationer än för närvarande. Enligt förslaget ska grunddelen kunna sänkas med 20, 40 eller 50 procent. Nivån på det grundläggande utkomststödet sänks med 2–3 procent för persongrupper över 18 år. Barnens grunddelar lämnas utanför sänkningen.

2.5.8 Bostadsbidrag

Bestämmelser om hushålls rätt till bostadsbidrag finns i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014). Bostadsbidraget beviljas hushållet gemensamt och påverkas av hela hushållets sammanlagda inkomster och egendom.

Bostadsbidragets belopp bestäms enligt antalet personer som hör till hushållet, de boendekostnader som beaktas i bostadsstödet samt de inkomster och den egendom som medlemmarna i

hushållet har. När bostadsbidraget beräknas beaktas som månadsinkomst de fortlöpande eller årligen återkommande bruttoinkomsterna för hushållets medlemmar. Som inkomster beaktas inte de prioriterade inkomster som det föreskrivs om i lagen och inte arv, gåva, tillfälliga försäljningsvinster och därmed jämförbara tillfälliga inkomster och inte heller barnens inkomster. När bostadsbidraget beräknas beaktas som inkomst bland annat arbetslöshetsförmån som en medlem i hushållet har och hemvårdsstöd för vård av barn.

2.6 EU-lagstiftning

Det föreskrivs om samordning av de sociala trygghetsrättigheterna för personer som rör sig mellan EU-länder i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (nedan förordningen om social trygghet) och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen. Medlemsstaterna har behörighet att bestämma innehållet i sina sociala trygghetssystem och syftet med förordningen om social trygghet är endast att samordna dessa nationella sociala trygghetssystem. Samtliga medlemsstater kan fritt fastställa i sin lagstiftning bland annat förutsättningarna för när rätten till förmåner uppstår. Vid utövandet av denna behörighet måste medlemsstaterna likväl beakta unionsrätten och i synnerhet bestämmelserna i grundfördraget om rätten för varje unionsmedborgare att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorium. Målet är att en person inte ska förlora sin rätt till social trygghet på grund av att han eller hon har utnyttjat den rörelsefrihet som tryggas i EU:s grundfördrag. Samtidigt är avsikten att också samordna förmånerna från olika länder så att de inte utan grund betalas ut samtidigt. Förordningarna om social trygghet gäller den sociala tryggheten för arbetstagare, självständiga yrkesutövare och andra som är medborgare i en medlemsstat och flyttar från en medlemsstat till en annan.

Principerna för samordning av den sociala tryggheten är likabehandling, att den berörda personen omfattas av lagstiftningen i en enda medlemsstat, att försäkrings-, arbets- och bosättningsperioderna adderas samt att förmånerna kan exporteras. Enligt principen för hur perioderna läggs samman adderas försäkrings- eller anställningsperioder, perioder som egenföretagare eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt en annan medlemsstats lagstiftning med sådana som har fullgjorts enligt den behöriga medlemsstats lagstiftning. Perioder som har fullgjorts enligt en annan medlemsstats lagstiftning ska därför beaktas och sammanslås för förvärv av rätten till förmånen när förmåner beviljas olika persongrupper som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet.

EU-domstolen har i målet C-333/00 Maaheimo konstaterat att det finländska stödet för hemvård av barn är en sådan familjeförmån som avses i EU:s lagstiftning om samordning av den sociala tryggheten, och lagstiftningen ska tolkas så att kravet på barnets faktiska boende anses vara uppfyllt när barnet bor på någon medlemsstats territorium. I situationer när förordningen om social trygghet tillämpas kan vårdpenning och vårdtillägg således utifrån en förälders arbete betalas för ett barn som bor i ett annat land där EU-lagstiftning tillämpas.

Europeiska unionens lagstiftning om social trygghet tillämpas även med grund i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i förhållande till Norge, Island och Liechtenstein och deras medborgare. Baserat på avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiziska edsförbundet å andra sidan om fri rörlighet för personer tillämpas lagstiftningen i fråga på Schweiz och schweiziska medborgare. Med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 har personkretsen för tillämpningen av EU:s förordningar om social trygghet utvidgats till att gälla även medborgare i tredjeländer, det vill säga stater utanför EU, deras familjemedlemmar och förmånstagare som EU:s förordningar om social trygghet inte gäller på grund av deras medborgarskap.

De så kallade migrationsdirektiven gäller tredjelandsmedborgare som kommer till Finland för att arbeta från länder utanför EU. Migrationsdirektiven har bestämmelser om EU:s gemensamma minimiförutsättningar för likabehandling bland annat när det gäller rätten till social trygghet när man flyttar från ett tredjeland till EU. Rätten till likabehandling avser de arbetstagare och delvis även deras familjemedlemmar som avses i direktiven. Medlemsstaterna har lämnats ett visst handlingsutrymme i migrationsdirektiven och vissa undantag från likabehandling inom social trygghet har prognostiserats. Vissa av EU:s migrationsregelverk har nyss reviderats och det nationella genomförandet är aktuellt.

De migrationsdirektiv som avses här är Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/1883 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning (nedan blåkortsdirektivet) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/98/EU om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat (nedan direktivet om ett kombinerat tillstånd), Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/36/EU om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (nedan direktivet om säsongsanställning), Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/66/EU om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (nedan ICT-direktivet) samt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pairarbete (nedan forskardirektivet).

Blåkortsdirektivet syftar till att underlätta inresa för högkvalificerade arbetstagare från tredjeländer. Med det blåkort de beviljas avses uppehållstillstånd som berättigar till att bo och arbeta som specialsakkunnig i medlemsstaten.

Enligt artikel 16.1 e i direktivet ska EU-blåkortsinnehavare åtnjuta likabehandling med medborgare i den medlemsstat där EU-blåkortet utfärdats i fråga om grenar av den sociala tryggheten som avses i artikel 3 i förordning (EG) nr 883/2004. Blåkortsdirektivet genomfördes i den nationella lagstiftningen den 13 maj 2024. EU-blåkortet beviljas för två år. Om anställningskontraktet omfattar en kortare tid än så, beviljas EU-blåkortet för den tid anställningskontraktet gäller, plus tre månader.

Direktivet om ett kombinerat tillstånd syftar till att förenkla och harmonisera förfarandena vid inresan för arbetstagare som är tredjelandsmedborgare och kommer från ett tredjeland. Dessutom tryggar direktivet likabehandling för arbetstagare som kommer direkt från tredjeländer i förhållande till den mottagande medlemsstatens egna medborgare i fråga om bland annat arbetsliv, utbildning och social trygghet. Med arbetstagare avses i direktivet personer som har beviljats inresa i en medlemsstat för att arbeta samt personer som har beviljats inresa i en medlemsstat i andra syften än arbete men som får arbeta.

Enligt artikel 12 i direktivet om ett kombinerat tillstånd ska arbetstagare från tredjeländer åtnjuta likabehandling i förhållande till medborgarna i den medlemsstat där de vistas när det gäller de grenar av social trygghet som definieras i förordning (EG) nr 883/2004. Enligt artikel 12.2 b får medlemsstaterna dock begränsa rätten till likabehandling, men de får inte begränsa sådana rättigheter för arbetstagare från tredjeland som är anställda eller har haft en anställning under en minimiperiod på sex månader och som är registrerade som arbetslösa arbetssökande.

Vidare får medlemsstaterna enligt artikel 12.2 b andra stycket bestämma att likabehandling med avseende på familjeförmåner inte ska tillämpas på tredjelandsmedborgare som har fått tillstånd att arbeta i en medlemsstat för en period på högst sex månader eller har beviljats inresa och

vistelse för studier eller har tillstånd att arbeta på grundval av en visering. De begränsningar i fråga om förmånsbetalningen som direktivet möjliggör har införts i finsk förmånslagstiftning.

Direktivet om ett kombinerat tillstånd har reviderats med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1233 om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat. Det reviderade direktivet om ett kombinerat tillstånd ska ha genomförts nationellt senast den 21 maj 2026. Bestämmelserna om social trygghet i det reviderade direktivet motsvarar mestadels de tidigare bestämmelserna.

Direktivet om säsongsanställning tillämpas på tredjelandsmedborgare som befinner sig utanför EU-medlemsstaternas territorium och ansöker om att resa in på en medlemsstats territorium för säsongsanställning. Med stöd av direktivet ska säsongarbetare från tredjeländer likabehandlas inom grenar av den sociala tryggheten såsom de definieras i artikel 3 i förordning (EG) nr 883/2004. I direktivet om säsongsanställning möjliggörs emellertid undantag från likabehandlingen när det gäller familjeförmåner och arbetslöshetsersättning. De begränsningar i utbetalningen av förmåner som följer av direktivet har införts i finsk förmånslagstiftning.

I ICT-direktivet anges villkor och förutsättningar som tillämpas på tredjelandsmedborgare och deras familjer när de förflyttas av sitt företag för att arbeta på ett eller flera av företagets centra inom EU i mer än 90 dagar. Det tillämpas inte på självständiga näringsidkare, studerande och personal från bemanningsföretag. Direktivet förutsätter likabehandling med avseende på de grenar av den sociala tryggheten som anges i artikel 3 i förordning (EG) nr 883/2004, men möjliggör ett undantag vad gäller familjeförmåner för arbetstagare som förflyttats internt och som har tillstånd att vistas på territoriet för den medlemsstat där arbetet finns i högst nio månader. När det handlar om mobilitet mellan medlemsstater ska dock de ovan nämnda EU-förordningarna om social trygghet tillämpas. De begränsningar i utbetalningen av förmåner som följer av direktivet har införts i finsk förmånslagstiftning.

I forskardirektivet föreskrivs det om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik och volontärarbete. Den rätt till likabehandling som anges i direktivet baserar sig till stor del på direktivet om ett kombinerat tillstånd. Det är möjligt att begränsa likabehandlingen så att familjeförmåner inte beviljas forskare som har beviljats uppehållstillstånd för att vistas i medlemsstaten i högst sex månader. Forskare och studerande i anställningsförhållande har rätt till likabehandling, alldeles som arbetstagare med stöd av direktivet om ett kombinerat tillstånd. De begränsningar i utbetalningen av förmåner som följer av direktivet har införts i finsk förmånslagstiftning.

Utöver i migrationsdirektiven om arbetskraftsinvandring föreskrivs det om likabehandling på den sociala trygghetens område bland annat i Europaparlamentets och rådets direktiv om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd 2013/33/EU, som har reviderats med direktiv (EU) 2024/1346 (nedan det reviderade mottagningsdirektivet). Det reviderade mottagningsdirektivet anger minimikraven för mottagande av asylsökande. Medlemsstaterna ska bland annat se till att sökande har tillträde till arbetsmarknaden senast sex månader från den dag då ansökan om internationellt skydd registrerades. Anställda samt personer som har rätt till sociala trygghetsförmåner på grundval av tidigare anställning ska behandlas på samma sätt i lagstiftningen om social trygghet. I direktivet föreskrivs det om möjlighet att begränsa likabehandlingen i fråga om sådana förmåner som inte är beroende av anställningsperioder eller av avgifter. Det reviderade mottagningsdirektivet ska ha genomförts i den nationella lagstiftningen den 12 juni 2026.

Bestämmelser om likabehandling finns dessutom i skyddsgrundsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU).

Skyddsgrundsförordningen anger vem som är flykting, vad som är subsidiärt skydd och vilka rättigheter flyktingar eller skyddsbehövande har. Enligt den nya skyddsgrundsförordningen ska personer som beviljats internationellt skydd behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd med avseende på social trygghet. I förordningen definieras social trygghet via artikel 3 i (EG) nr 883/2004 och med socialt stöd avses förmåner i syfte att säkerställa att personers grundläggande behov tillgodoses. I Finland är vissa av de förmåner som definieras som socialt stöd bosättningsbaserade socialskyddsförmåner som bostadsstöd. Tillgång till vissa former av socialt stöd som fastställs i nationell rätt får villkoras av att personen som beviljats internationellt skydd faktiskt deltar i integrationsåtgärder, om deltagande i sådana åtgärder är obligatoriska och förutsatt att de är tillgängliga och kostnadsfria. Skyddsgrundsförordningen ska tillämpas från den 1 juli 2026.

EU-lagstiftningen om inresa och mobilitet för tredjelandsmedborgare är komplex och det föreskrivs om likabehandling inom den sociala tryggheten i flera olika instrument. Medlemsstaternas möjligheter att frångå kravet på likabehandling varierar beroende på bestämmelse. Unionsrätten begränsar dock inte medlemsstaternas behörighet att ordna sitt system för social trygghet, utan det omfattas av deras behörighet. Samtliga medlemsstater kan fritt fastställa i sin lagstiftning bland annat förutsättningarna för när rätten till förmåner uppstår. När denna behörighet tillämpas ska medlemsstaterna dock följa unionsrätten.

Vid tillämpning av medlemsstatens lagstiftning om social trygghet ska personer generellt likabehandlas med medlemsstatens medborgare. Enligt Europadomstolens rättspraxis omfattar likabehandling även ett förbud mot indirekt diskriminering. Enligt den är det inte tillåtet att ställa sådana krav på en medborgare från en annan medlemsstat som han eller hon de facto har svårare att uppfylla än personer som arbetar eller bor i medlemsstaten i fråga. Europadomstolen har på motsvarande sätt i sin rättspraxis om migrationsdirektiven ansett att principen om likabehandling som finns inskriven i direktiven inte innebär endast ett förbud mot öppen diskriminering på grund av nationalitet utan också mot varje form av dold diskriminering som, med tillämpning av andra särskiljningskriterier, i praktiken leder till samma resultat. Som regel är indirekt diskriminering förbjuden om den inte kan motiveras objektivt. För att diskriminering ska vara motiverad ska den garantera genomförandet av ett berättigat mål, och den får inte överskrida det som är nödvändigt för detta.

3 Målsättning

Med propositionen eftersträvas en snabbare integration och sysselsättning av småbarnsföräldrar som nyligen anlänt till landet samt att de lär sig ett inhemskt språk och sysselsätter sig i synnerhet via deltagande i integrationstjänster. Dessutom eftersträvas att barnen integreras och lär sig ett inhemskt språk via deltagande i småbarnspedagogik. Målet är att småbarnsföräldrar som bott mindre än tre år i Finland som vårdform för sina barn ska välja deltagande i småbarnspedagogik oftare än för närvarande och att föräldrarna i högre grad än för närvarande styrs till integrations-tjänster.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det föreskrivs att förutsättningen för utbetalning av stöd för hemvård av barn är tre års boendetid för familjens båda föräldrar. I familjer med en förälder gäller kravet på boendetid den förälder som bor med barnet. Det förutsätts att kravet på boendetid uppfylls även för en annan vårdnadshavare som bor tillsammans med barnet och en partner som lever i gemensamt hushåll med föräldern eller vårdnadshavaren. Enligt propositionen betalas stöd för hemvård dock i princip inte om en förälder eller en annan vårdnadshavare som hör till barnets familj eller en person som lever i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden med den föräldern eller vårdnadshavaren har bott i Finland en kortare tid än tre år efter att ha fyllt 16 år.

Det förutsätts dock inte att personer som är yngre än 19 år uppfyller kravet på boendetid, eftersom dessa personer de facto inte har möjlighet att uppfylla det. Det förutsätts inte heller att kravet på boendetid uppfylls när barnet på grund av sin unga ålder ännu inte har rätt till småbarnspedagogik.

Förutom för hemvårdsstödtagaren förutsätts att kravet på boendetid uppfylls för dennes make, maka eller sambo som bor i gemensamt hushåll eftersom det inte är en förutsättning att stödtagaren själv huvudsakligen sköter barnet. Annars vore det möjligt att stödet för hemvård beviljas vårdnadshavare som uppfyller det föreslagna kravet på boendetid, men barnet huvudsakligen sköts hemma av en partner som har bott i Finland i mindre än tre år. Detta vore inte ändamålsenligt med tanke på förslaget mål.

Dessutom föreslås det att definitionen av serviceproducent ändras i stödlagen på grund av de ändringar som gjorts och föreslagits i lagen om småbarnspedagogik. Till denna del handlar det om en teknisk ändring.

I enlighet med regeringsprogrammet föreslås det att staten fullt ut i form av statsandelar ersätter de tilläggskostnader för småbarnspedagogiken som den föreslagna ändringen medför för kommunerna.

Det föreslås att ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026. Om rätten till stöd för hemvård av barn uppkommer innan den föreslagna lagen träder i kraft tillämpas enligt de föreslagna övergångsbestämmelserna på vårdperioden dock de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft, det vill säga ändringarna påverkar inte stöd som utbetalas när lagen träder i kraft. Det föreslagna kravet på tre års boendetid gäller situationer där en vårdnadshavare som hör till barnets familj eller partner som lever i gemensamt hushåll med denne har flyttat till Finland när lagändringen trädde i kraft eller därefter.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Allmänt om konsekvensbedömningar

Propositionens konsekvenser beror till stor del på hur väl de önskade beteendeförändringarna uppnås. Sålunda är bedömningen av förslaget konsekvenser förknippad med betydande osäkerhet. Det här beror i synnerhet på att familjer som inte uppfyller det föreslagna kravet på boendetid kan välja att sköta barnet hemma utan något stöd.

Det är svårt att förutse om lagändringarna kommer att ha de önskade effekterna på beteendet eftersom många kulturella, sociala och ekonomiska aspekter påverkar hur familjerna väljer att sköta sina barn. Tillgänglig information om beteendeförändringar i samband med ändringar av det föreslagna slaget finns närmast i en undersökning som gjordes i Norge 2017 i samband med en lagändring. Lagändringen beskrivs i den här propositionen närmare i avsnitt 5.2.2. I ljuset av forskningsdata medförde kravet på en boendetid på fem år i Norge ingen betydande sysselsättnings- eller beteendepåverkan på kort sikt.¹⁴ Någon långtgående uppskattning av beteendeförändringarna till följd av den föreslagna ändringen kan dock inte göras utifrån endast denna undersökning. Ändringen i Norge var en större ändring när det gäller boendetiden än kravet på en tre års boendetid som föreslås i stödlagen. Samtidigt betalades stöd för hemvård i Norge endast för att sköta barn i ålder 13–23 månader hemma. Med hänsyn till skillnaderna i de nationella systemen kan man anta att de föreslagna ändringarna kan påverka beteendet något mer i Finland än vad som har iakttagits i Norge.

I undersökningen om stöd för hemvård finns belägg på att stödet för hemvård uppmuntrar i synnerhet mammor att stanna hemma med barnen.¹⁵ Utifrån detta kan man bedöma att en begränsning av rätten till stöd i någon mån skulle leda till att barn sköts hemma i mindre utsträckning.

Vid bedömningen av eventuella effekter för beteendet har tillgänglig information om effekterna av tidigare ändringar i familjestödsystemen beaktats. Den senaste ändringen med tillgänglig information om effekten på familjernas val är familjeledighetsreformen som trädde i kraft den 4 september 2022. Den ledighet papporna tog ut började öka redan innan reformen trädde i kraft,¹⁶ men reformen ökade ytterligare pappornas uttag av ledighet.¹⁷ Det här visar att man åtminstone i någon mån kan påverka familjernas val genom ändringar i stödsystemet. Det är klart att man inte kan göra antaganden utifrån familjeledighetsreformens effekter om hur det här förslaget påverkar beteendet eftersom familjeledighetsreformen i huvudsak gällde fördelningen av familjens interna vårdansvar via högre dagpenningsförmåner. Utifrån det som beskrivs ovan kan man emellertid anta att de föreslagna ändringarna har åtminstone vissa önskade effekter på beteendet.

Med beaktande av det som beskrivs ovan har man antagit att en viss beteendepåverkan uppkommer, men inte för hela målgruppen. Sålunda har man ansett att det är motiverat att anta att cirka hälften av målgruppen ändrar sitt beteende på det önskade sättet. För den andra hälften del har man antagit att familjerna sköter barnet hemma utan stöd för vård av barn.

¹⁴ Dommermuth, Lars; Rogne, Adrian Farner; Syse, Astri (2022): The cash-for-care reform and immigrant fertility: Fewer babies of poorer families?, Discussion Papers, No. 993, Statistics Norway, Research Department, Oslo.

¹⁵ Gruber, Jonathan; Huttunen, Kristiina; Kosonen, Tuomas (2022): Paying Moms to Stay Home: Short and Long Run Effects on Parents and Children, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus 29.11.2022.

¹⁶ Red. Kinnunen Anu et al. (2024): Familjeledigheter och kombinationen av arbete och familj i ett föränderligt arbetsliv, Social trygghet och hälsa, undersökningar 165.

¹⁷ FPA:s meddelande (2025): Familjevårdsreformen ökade pappors användning av föräldraledighet – men flexibiliteten utnyttjas fortfarande i liten utsträckning.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

4.2.2.1 Hushållens ställning

Bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna för hushållen hänför sig till de sociala rättigheter som tryggas i 19 § i grundlagen.

Enligt en uppskattning utifrån antalet stödtagare 2024 skulle cirka 2 800 familjer när reformen nått sin fulla effekt 2030 vara familjer som inte har rätt till stöd för hemvård av barn för att en förälder eller en annan vårdnadshavare som hör till familjen eller en person som lever i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden med den föräldern eller vårdnadshavaren inte uppfyller kravet på boendetid. I dessa familjer finns totalt 3 000 barn. Uppskattningen av antalet föräldrar baserar sig på Folkpensionsanstaltens registerdata om antalet familjer med stöd för hemvård 2024 där vårdnadshavaren eller vårdnadshavarens partner hade bott i Finland i mindre än tre år.

Enligt förslaget ska man dock ha rätt till stöd för hemvård för barn som är yngre än nio månader utan att kravet på tre års boendetid är uppfyllt. Uppskattningen är att de barn under nio månader som utifrån detta har rätt till stöd för hemvård i genomsnitt uppgår till ett par tiotal per månad.

Utifrån materialet från 2024 skulle cirka 900 av de ovannämnda 2 800 familjerna vara familjer där den ena vårdnadshavaren eller vårdnadshavarens partner uppfyller kravet på boendetid. I cirka 520 av dessa familjer skulle den ena föräldern länge eller alltid ha bott i Finland. I dessa familjer betalas stöd för hemvård till en partner eller vårdnadshavare som länge eller alltid bott i Finland inte förrän den andra vårdnadshavaren eller partnern har bott i Finland i tre år.

Eftersom det föreslagna kravet på boendetid gäller personer som flyttat in först efter att lagen har trätt i kraft är gruppen invandrare som identifierats i registren inte direkt målgrupp för den föreslagna ändringen. Om invandringen till sin nivå och profil förblir snarlik den under de senaste åren beskriver uppskattningarna utifrån registerdata från 2024 emellertid förslagets effekter bra. Bedömningen beaktar dessutom endast antalet inflyttade personer från länder utanför EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz. I bedömningen har man antagit att personer som flyttat från länder inom EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Schweiz har så många boendeperioder i Finland som kan räknas till godo att ändringen i praktiken skulle gälla endast ett fåtal sådana personer. Den uppskattade målgruppen presenteras i tabell 4.

Tabell 4. Den uppskattade målgruppen för den föreslagna ändringen per år efter att ändringen trätt i kraft. I tabellen visas det uppskattade antalet familjer som inte har rätt till stöd för hemvård av barn.

Personer som berörs	2026	2027	2028	2029	2030
Stödtagare	200	800	1 700	2 500	2 800
Barn	200	900	1 900	2 700	3 000

När förslagets ekonomiska konsekvenser bedömdes antogs det att hälften av familjerna sköter sitt barn hemma utan någon förmån och hälften skulle lämna sina barn i småbarnspedagogiken. Vidare har man antagit att hälften av föräldrarna anmäler sig som arbetslösa arbetssökande och har rätt till arbetslöshetsförmån. Eftersom målgruppen är småbarnsföräldrar som vistats i landet

endast en kort tid är övergångarna till arbetslivet sannolikt få och den förmån som betalas under arbetslösheten är sannolikt arbetsmarknadsstöd.

Arbetsmarknadsstödet ligger på en nivå runt 800 euro i månaden, det vill säga cirka 360 euro mer än det uppskattade genomsnittliga stödet för hemvård av barn utifrån 2024 års uppgifter. Arbetsmarknadsstödet är högre än stödet för hemvård även om man beaktar det genomsnittliga kommuntillägget i stödet för hemvård. Man kan således utgå från att målgruppens ekonomiska läge är bättre med utkomstskyddet för arbetslösa än det skulle vara med stödet för hemvård.

Ändringen påverkar även de inkomster som beaktas i det allmänna bostadsbidraget. I de fall när arbetslöshetsförmånen beaktas som inkomst för hushållet i stället för stödet för hemvård kan bostadsbidragets belopp sjunka jämfört med situationen enligt gällande lag. Samtidigt kan bostadsbidragets belopp öka i situationer där man stannar hemma för att sköta barnet utan stöd för hemvård och inkomsterna jämfört med nuläget är lägre.

Som det beskrivs i avsnitt 2.5.2.2 betalas arbetsmarknadsstöd inte till en person som har rätt att förvärvsarbeta med stöd av ett tillfälligt uppehållstillstånd. Till denna persongrupp hör i praktiken huvudsakligen ukrainare som vistas i landet med tillfälligt skydd. I stället för arbetsmarknadsstöd betalas till dessa personer grundläggande utkomststöd efter behovsprövning. I fråga om denna grupp kan den föreslagna ändringen leda till situationer där en familj inte är berättigad till stöd för hemvård, men där man inte heller betalar arbetsmarknadsstöd till vårdnadshavarna. Här skiljer sig persongruppens situation från andra på så sätt att de inte kan ansöka om en orsaksbaserad förmån utan får grundläggande utkomststöd för hushållet. Lagen om utkomststöd förutsätter att personer i åldern 17–64 år ska registrera sig som arbetslösa arbetssökande under de förutsättningar som beskrivs i avsnitt 2.5.6. Förutsättningarna gäller även personer som vistas i landet på grund av tillfälligt skydd. Av detta följer att den föreslagna ändringen även påverkar denna grupp i enlighet med målet. Den föreslagna ändringen påverkar inte heller målgruppens disponibla inkomster om hushållet fortfarande har rätt till utkomststöd.

I fråga om konsekvenserna är det viktigt att beakta att de föreslagna ändringarna inte påverkar stöd som redan betalas ut. Det föreslagna kravet på tre års boendetid tillämpas endast på familjer där en vårdnadshavare eller vårdnadshavares partner har flyttat till Finland efter att lagen trätt i kraft. Hushåll som flyttar till landet efter att lagen har trätt i kraft kan relatera sin ekonomiska situation och hur de väljer att sköta sitt barn direkt till en situation där rätt till stöd för hemvård inte föreligger förrän kravet på tre års boendetid har uppfyllts. På samma sätt kan hushåll som planerar alternativa vårdarrangemang ta hänsyn till ändringen innan stödperioden inleds.

De ändringar som regeringen föreslår i lagen om utkomststöd samt för att införa ett allmänt stöd kan bedömas ha konsekvenser även för de hushåll som utgör målgrupp för denna proposition. Eventuella ändringar i utkomststödet skulle sannolikt bidra till att de beteendeförändringar som eftersträvas med denna proposition uppnås. Även om propositionerna inte är beroende av varandra har ändringarna sammantagna konsekvenser för samma persongrupper i synnerhet om vårdnadshavaren inte har rätt till stöd för hemvård och inte heller har arbete eller en utbildningsplats. I och med totalreformen av utkomststödet blir utkomststöddagarna skyldiga att ansöka om primär förmån för att inte utkomststödet grunddel ska sänkas. Vård av ett barn under skolåldern hemma är inte längre en grund för att inte ansöka om primär förmån. Sålunda gäller skyldigheten att ansöka om primär förmån (oftast arbetslöshetsförmån) alla som sköter barn hemma utan stöd för hemvård efter att totalreformen av utkomststödet eventuellt har trätt i kraft.

Enligt Folkpensionsanstaltens uppgifter för 2024 fick cirka 30 procent av de familjer som erhöll stöd för hemvård där åtminstone en vårdnadshavare hade bott i Finland i mindre än tre år grundläggande utkomststöd under tiden med stöd för hemvård. Enligt den gällande lagen har det ingen

ekonomisk betydelse för familjer med utkomststöd om de får stöd för hemvård eller inte, varför ändringarna i stödet för hemvård inte påverkar de ekonomiska incitamenten för dessa familjer. Om totalreformen av utkomststödet eventuellt träder i kraft är de utkomststödtagare som enligt det aktuella förslaget inte har rätt till stöd för hemvård skyldiga att i enlighet med lagen om utkomststöd ansöka om primär förmån, vanligtvis arbetslöshetsförmån. Om erhållandet av arbetslöshetsförmån leder till att behovet av utkomststöd upphör, förbättras den ekonomiska situationen jämfört med om hushållet skulle få stöd för hemvård. Förslagets sammantagna effekter främjar tillgodoseendet av målgruppens sociala rättigheter som tryggas i 19 § i grundlagen.

Samtidigt kan den sammantagna effekten av detta förslag och de ändringar som eventuellt föreslås i utkomststödet leda till att familjernas försörjning försämras om vårdnadshavaren inte ansöker om primär förmån trots att utkomstskyddets grunddel sänks. Då kan grunddelen i familjens utkomststöd för personen i fråga sänkas med 50 procent. Då inskränker förslagets sammantagna effekter tillgodoseendet av de sociala rättigheter som tryggas i 19 § i grundlagen.

Samtidigt bör man beakta att hushåll som utifrån den aktuella propositionen inte har rätt till stöd för hemvård kan anlita en vårdare utanför familjen med stödet för privat vård. Dessa familjer kan således ordna att barnen sköts hemma till exempel av en far- eller morförälder förutsatt att villkoren avseende den som producerar vården uppfylls. Stöd för privat vård av barn betalas enligt stödlagen till den som producerar vården.

4.2.2.2 De offentliga finanserna

De föreslagna ändringarna påverkar både statens och kommunernas ekonomi. Kommunerna finansierar stöden för vård av barn, småbarnspedagogiken och en del av arbetslöshetsförmånerna och ändringar i dessa inverkar därför på kommunernas finansieringsansvar. I enlighet med regeringsprogrammet föreslås det att staten fullt ut i form av statsandelar kompenserar de tilläggskostnader inom småbarnspedagogiken som den föreslagna ändringen medför för kommunerna.

De föreslagna ändringarna minskar antalet hemvårdsstödtagare och de utgifter för stödet av hemvård som kommunerna finansierar med cirka 7,5 miljoner euro efter att reformen har trätt i kraft fullt ut.

Enligt de antaganden som kalkylerna baserar sig på sköter hälften av föräldrarna barnet hemma utan förmån och hälften av föräldrarna anmäler sig som arbetslösa arbetssökande, ansöker om arbetslöshetsförmån och lämnar barnet i småbarnspedagogiken. Uppskattningsvis ökar detta utgifterna för arbetsmarknadsstödet med cirka 6,8 miljoner euro varav kommunernas andel är cirka 2,2 miljoner euro efter att reformen har trätt i kraft fullt ut.

Utgifterna för småbarnspedagogiken ökar med utgifterna för de barn som övergår till småbarnspedagogik. De genomsnittliga utgifterna för småbarnspedagogik för barn under tre år är 21 153 euro om året och för barn som har fyllt tre år 12 450 euro om året. När ändringarna trätt i kraft fullt ut omfattar målgruppen cirka 2 800 barn under tre år och cirka 300 barn som fyllt tre år. Enligt den gällande lagen omfattas dessa barn av stödet för hemvård i genomsnitt cirka 5,6 månader under ett år (barn som fyllt tre år i genomsnitt cirka tre månader). Enligt antagandena övergår cirka hälften av målgruppens barn till småbarnspedagogik, varvid utgifterna för småbarnspedagogiken ökar med 14,4 miljoner euro när ändringen har trätt i kraft fullt ut. Kommunerna ska också finansiera den uppskattade ökningen i utgifterna för småbarnspedagogik.

Enligt uppskattning får cirka 30 procent av hushållen i målgruppen grundläggande utkomststöd. I fråga om utkomststödtagarna är antagandet i bedömningen att de ansöker om arbetslöshetsförmån (se avsnitt 4.2.2.1). Eftersom arbetslöshetsförmånen ligger på en högre nivå än stödet för

hemvård, uppskattas utgifterna för utkomststöd sjunka med cirka 0,8 miljoner euro när ändringen har trätt i kraft full ut.

Ändringen påverkar även de inkomster som beaktas i det allmänna bostadsbidraget. I de fall när arbetslöshetsförmånen beaktas som inkomst för hushållet i stället för stödet för hemvård kan bostadsbidragets belopp sjunka jämfört med situationen enligt gällande lag. Samtidigt kan bostadsbidragets belopp öka i situationer där man stannar hemma för att sköta barnet utan stöd för hemvård och inkomsterna jämfört med nuläget är lägre. Nettoeffekten på utgifterna för det allmänna bostadsbidraget bedöms bli liten.

Det föreslagna kravet på boendetid gäller endast personer som flyttar till landet efter att lagen trätt i kraft, varvid konsekvenserna under de första åren efter ikraftträdandet blir avsevärt mindre än vad som beskrivs ovan. År 2026 bedöms utgifterna för stöd för hemvård minska med 0,4 miljoner euro, utgifterna för småbarnspedagogiken öka med 0,8 miljoner euro, utgifterna för arbetsmarknadsstödet öka med 0,4 miljoner euro och utgifterna för utkomststödet minska med 0,1 miljoner euro.

Den föreslagna ändringen innebär att kommunernas uppgifter utvidgas och kommunerna kompenseras för de ekonomiska konsekvenserna av detta via statsandelarna. Med beaktande av att utgifterna för stödet för vård av barn minskar och utgifterna för småbarnspedagogiken ökar blir kompensationen till kommunerna 6,9 miljoner euro när reformen har trätt i kraft fullt ut. Förändringarna i utgifterna för arbetsmarknadsstöd och utkomststöd påverkar kommunernas ekonomi. Kommunerna finansierar cirka en tredjedel av utgifterna för arbetsmarknadsstödet och hälften av det grundläggande utkomststödet via statsandelar med två års fördröjning.

Propositionens uppskattade konsekvenser per förmån beskrivs i tabell 5.

Tabell 5. De ekonomiska konsekvenserna för förmåner och småbarnspedagogik 2026–2030.

Konsekvenser, miljoner euro	2026	2027	2028	2029	2030
Stöd för hemvård	-0,4	-2,1	-4,8	-6,9	-7,5
Småbarnspedagogik	0,8	3,9	9,1	13,2	14,4
Arbetsmarknadsstöd, statligt finansierad andel	0,3	1,2	2,9	4,2	4,5
Arbetsmarknadsstöd, kommunalt finansierad andel	0,1	0,6	1,4	2	2,2
Utkomststöd	-0,1	-0,2	-0,5	-0,8	-0,8
Konsekvenserna sammanlagt	0,7	3,4	8,1	11,8	12,8

Uppskattningarna är förknippade med avsevärd osäkerhet. Uppskattningarna baserar sig på uppgifter från 2024 om familjer som fick stöd för hemvård där åtminstone en eller den enda vårdnadshavaren hade bott i Finland en kortare tid än tre år. Personerna i materialet har således flyttat till Finland under åren 2021–2024. Invandringens nivå och invandrarnas profil kan förändras under de kommande åren och då kan förändringens konsekvenser bli större eller mindre än vad som anges här.

Också antagandet att hälften av föräldrarna i målgruppen ansöker om arbetslöshetsförmån och lämnar barnen i småbarnspedagogik medan den andra hälften stannar hemma och sköter barnet

utan förmån är osäkert. Oberoende av detta antagande minskar utgifterna för stödet för hemvård eftersom målgruppen inte har rätt till det. Om emellertid alla som får stöd för hemvård av barn enligt den gällande lagen ansöker om arbetslöshetsförmån fördubblas konsekvenserna för utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa och småbarnspedagogiken jämfört med uppskattningarna i tabell 5. Om alla föräldrar i målgruppen däremot stannar hemma för att sköta sina barn utan förmån påverkas inte utgifterna för småbarnspedagogiken eller för arbetslöshetsförmånen.

Bedömningarna utifrån materialet för 2024 granskar stöd för hemvård som har betalats för en tid då kravet på tre års boendetid inte har uppfyllts. Efter att kravet på boendetid har uppfyllts bedöms det inte uppkomma ändringar i det stöd för hemvård som betalas ut. I praktiken är det möjligt att användningen av stödet för hemvård minskar även under tiden efter att kravet på boendetid har uppfyllts. Om barnet har lämnats i småbarnspedagogik övergår familjen nödvändigtvis inte till hemvård även om rätten till stöd för hemvård uppkommer när kravet på boendetid har uppfyllts.

I och med denna proposition blir invandrarna som får stöd för hemvård färre än för närvarande i kommunens integrationsfrämjande tjänster. De utgörs av personer för vilka kravet på boendetid uppfylls genom att de bott i ett land inom EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Schweiz. Personer som inte har rätt till stöd för hemvård är framöver arbetssökande hos de sysselsättnings- och integrationsfrämjande tjänsterna vid kommunens Arbetskraftsmyndighet eller ställer sig alternativt helt utanför tjänsterna. I och med propositionen minskar således antalet personer hos kommunens integrationsfrämjande tjänster och antalet personer ökar hos de sysselsättnings- och integrationsfrämjande tjänsterna vid kommunens Arbetskraftsmyndighet. Eftersom kommunerna för närvarande får ersättning för kostnaderna för de integrationsfrämjande tjänsterna för invandrare som får stöd för hemvård samt kostnaderna för Arbetskraftsservicen som en del av statsandelssystemet för basservice bedöms ändringarna inte ha några betydande konsekvenser för kommunernas ekonomi.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

4.2.3.1 Kommunal småbarnspedagogik

För närvarande är deltagandet för barn under tre år i småbarnspedagogik totalt sett lågt jämfört med de övriga nordiska länderna. Lagändringen kan således potentiellt höja deltagandet för barn under tre år med ett annat modersmål än ett inhemskt språk. För närvarande kan stödet för hemvård fungera som incitament att sköta åtminstone familjens alla barn under tre år hemma. Hur stor effekten av att begränsa rätten till stöd för hemvård blir är svårt att uppskatta eftersom den påverkas av även andra omständigheter som till exempel sysselsättningsåtgärder och antalet barn under skolåldern i familjen. I till exempel Norge blev de observerade konsekvenserna små (se avsnitt 5.2.2).

Uppskattningsvis är antalet barn i målgruppen cirka 3 000 under ett år. Eftersom barnen i nuläget i genomsnitt omfattas av stöd för hemvård i mindre än ett halvt år gäller modellen i genomsnitt cirka 1 200 barn i månaden. Detta bedöms utgöra den övre gränsen för ökningen av antalet barn i småbarnspedagogik om man antar att invandringen under de kommande åren håller sig på samma nivå som under de senaste åren. I konsekvensbedömningen är antagandet att antalet barn i småbarnspedagogik ökar med cirka 1 500 barn under ett år och med i genomsnitt cirka 600 barn i månaden.

Den föreslagna ändringen gäller personer som flyttar till landet efter att lagen trätt i kraft. Om invandringen till nivå och profil motsvarar de senaste årens, och om antalet invandrare fördelas mellan kommunerna som under de senaste åren bor cirka hälften av målgruppen i

huvudstadsregionen. Av målgruppen bor cirka två tredjedelar i de sex största städerna. I många kommuner gäller ändringen endast enstaka familjer. I tabell 1 i avsnitt 2.3 presenteras siffror utifrån uppgifterna för 2024 om målgruppens storlek per kommun.

Om antalet barn under tre år som deltar i småbarnspedagogik stiger snabbt i ett visst område kan det leda till svårigheter för kommunen som ordnar småbarnspedagogiken att utöka antalet platser så att det motsvarar behovet. Då kan en plats inom småbarnspedagogiken anvisas någon annanstans än i närheten av familjens hemadress vilket kan innebära långa transportsträckor fram och tillbaka under dagen. Av den anledningen kan barnets frånvaro från småbarnspedagogiken bli hög om platsen i småbarnspedagogiken inte behövs på grund av vårdnadshavarnas arbete, studier eller verksamhet som företagare. En plötsligt ökad efterfrågan på platser i småbarnspedagogiken kan också leda till större brist på personal inom småbarnspedagogiken. Då är risken att man inte kan rekrytera behöriga yrkespersoner till uppgifterna vilket för sin del kan äventyra småbarnspedagogikens kvalitet och även måluppfyllelsen (till exempel att stödja barnets språkutveckling). Det är emellertid osannolikt med hänsyn till att förslagets konsekvenser fördelar sig på flera år efter att lagen trätt i kraft. Dessutom bedöms ändringen gälla ett relativt litet antal barn.

4.2.3.2 Arbetskrafts- och integrationstjänster

I och med den här propositionen blir invandrare som erhåller stöd för hemvård av barn och för vilka kommunen kan utarbeta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt en integrationsplan i enlighet med integrationslagen färre än för närvarande beroende på att tidsgränserna överlappar. Framöver kan invandrare från tredjeländer som flyttat till Finland i princip inte få stöd för hemvård under de första åren efter att ha anlänt till landet, det vill säga under den tid den ovan nämnda bedömningen samt integrationsplanen kan utarbetas för dem. Eftersom kravet på tre års boendetid för stöd för hemvård emellertid uppfylls också om man bott i ett land inom EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Schweiz kan det även i fortsättningen finnas invandrare som får stöd för hemvård av barn under de första åren efter att de har kommit till landet. En person som har bott tillräckligt många år i länder i EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz kan också framöver kontaktas för kommunens integrationsfrämjande tjänster i och med att personen får stöd för hemvård. Kommunen får uppgifter om sådana personer av Folkpensionsanstalten på systembasis liksom nu. Den målgrupp som ska nås är dock mindre än för närvarande. I och med den här propositionen är allt fler av de invandrare för vilka det utarbetas en integrationsplan kunder hos arbetskraftsservicen och inte hos kommunens övriga integrationstjänster.

Om en invandrarförälder framöver väljer att sköta sina barn hemma utan stöd för hemvård och utan att anmäla sig som arbetssökande blir det svårare för den myndighet i kommunen som ansvarar för integrationen att nå personen för tillhandahållandet av tjänster även om personen skulle ha nytta av de integrationsfrämjande tjänsterna och sålunda höra till målgruppen för integrationsplanen. En sådan person kan dock själv söka sig till kommunens integrationsfrämjande tjänster och be om en bedömning av sin kompetens och integration, som kommunen utarbetar om den bedömer att det behövs. Också en annan myndighet kan med invandrarens samtycke ta kontakt enligt 9 § i integrationslagen för att kommunen ska kunna nå personen för bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster.

En ny målgrupp i kommunens integrationsfrämjande tjänster är sedan ingången av 2025 föräldrar som får stöd för hemvård, och det har ordnats tjänster som är lämpliga för deras livssituation till exempel kombinerade med barnomsorg. Utifrån uppgifterna om hemvården minskar målgruppen av invandrare som ska nås jämfört med nuläget, vilket kan inverka till exempel på möjligheterna att uppnå tillräckliga gruppstorlekar. Det här leder sannolikt till att kommunerna

framöver erbjuder allt färre integrationsfrämjande tjänster och utbildningar som lämpar sig vid sidan av deltidsvård av barn.

Kommunerna kan välja hur de anordnar sina integrationsfrämjande tjänster för andra invandrare än de som är arbetssökande. Kommunerna kan ordna dem själva eller i samverkan med andra kommuner och i enlighet med 3 § i integrationslagen kan kommunerna även anordna integrationstjänster för personer utanför arbetskraften via Arbetskraftsmyndigheten. När målgruppen för kommunens integrationsfrämjande tjänster minskar är det möjligt att allt fler kommuner ordnar tjänster som främjar integrationen av personer utanför arbetskraften i samarbete eller med hjälp av Arbetskraftsmyndighetens struktur.

4.2.3.3 Folkpensionsanstalten

Den föreslagna ändringen om kravet på boendetid för stödet för hemvård av barn kommer att medföra endast en ringa mängd extra arbete inom Folkpensionsanstaltens verkställande. I fortsättningen ska Folkpensionsanstalten granska boendetiden för varje vårdnadshavare som ansöker om stöd för hemvård och make, maka eller sambo till den föräldern eller vårdnadshavaren, men detta kan till största delen skötas med Folkpensionsanstaltens system utan behov av manuellt arbete.

Eftersom man i kravet på boendetid ska beakta de perioder som med stöd av förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen (EG) nr 883/2004 har uppfyllts i andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet ökar ändringen i någon mån behovet av att hålla kontakt med socialförsäkringsinstitutionerna i länder inom EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz. Det finns rutiner för informationsutbytet om boendeperioder med andra länders socialförsäkringsinstitutioner. Information utbyts mellan socialförsäkringsinstitutionerna elektroniskt i systemet EESSI (Electronic Exchange of Social Security Information).

Antalet ansökningar om stöd för hemvård av barn skulle kanske minska något om personer som inte tydligt uppfyller kravet på boendetid inte skulle ansöka om stöd för hemvård.

De föreslagna ändringarna bedöms således i sin helhet ha endast obetydliga konsekvenser för Folkpensionsanstaltens verksamhet och informationssystem.

4.2.4 Andra konsekvenser för människor

4.2.4.1 Jämlikhet och jämställdhet

Propositionen har både direkta och indirekta konsekvenser för jämlikheten och jämställdheten. Till denna del hänför sig bedömningen till jämlikhet och jämställdhet som tryggas i 6 § i grundlagen. De konsekvenser som bedöms i propositionen gäller framför allt kvinnor eftersom en betydande majoritet, cirka 93,5 procent, av dem som får stöd för hemvård i målgruppen enligt Folkpensionsanstaltens uppgifter år 2024 var kvinnor.

I propositionen föreslås som förutsättning för erhållande av stöd för hemvård av barn ett krav på tre års boendetid vilket begränsar invandrarnas frihet att välja på vilket sätt de ordnar vården av små barn. Om de önskade beteendeförändringarna uppnås kan man dock anta att propositionen i princip stärker målgruppens ekonomiska ställning. Propositionens har som mål att småbarnsföräldrar som inte har rätt till stöd för hemvård ska börja arbeta eller anmäla sig som arbetslösa arbetssökande. Då har de också rätt till arbetslöshetsförmån, som till sin nivå i genomsnitt är högre än stödet för hemvård. Personerna i målgruppen för ändringen är i huvudsak

kvinnor och därför stärker övergången till arbete eller anmälan som arbetslös arbetssökande kvinnornas ekonomiska ställning. Man kan bedöma att detta förbättrar även den ekonomiska självständigheten för de kvinnor som hör till målgruppen.

Eventuella negativa konsekvenser för jämställdheten kan uppstå i situationer där en förälder, oftast mamman i familjen, stannar hemma för att sköta barnet trots att hon inte har rätt till stöd för hemvård. Då sköter personen barnet hemma utan att få ekonomiskt stöd. I den här situationen är den förälder som sköter barnet hemma i princip ekonomiskt beroende av den andra föräldern om personen inte har till exempel egna besparingar eller andra disponibla medel. Man kan anta att en sådan situation inverkar negativt på kvinnors möjlighet att uppnå ekonomisk autonomi och sålunda även kvinnors lika möjligheter samt jämställdheten.

Språkträningen och samhällsorienteringens betydelse är särskilt stora under den första tiden efter att personen har flyttat till landet. Integrationsåtgärderna fokuserar kraftigt på de första åren efter inflyttningen. Forskning visar att språkkunskaperna hos invandrarföräldrar som länge skött barnen hemma ofta förblir svaga. Detta inverkar negativt på dessa föräldrars, i synnerhet kvinnornas, möjligheter och förutsättningar att verka i det finländska samhället. Bristfälliga språkkunskaper kan leda till att ansvaret för att sköta egna och familjens ärenden huvudsakligen blir en skyldighet för den andra föräldern med bättre språkkunskaper, vilket påverkar uppnåendet av jämlikhet och jämställdhet negativt.

Enligt en bedömning som grundar sig på antalet stödtagare 2024 skulle nästan hälften av målgruppen för propositionen vara enföräldersfamiljer. I enföräldersfamiljer som nyligen flyttat till landet är den enda förälderns kännedom om samhället och behövliga språkkunskaper särskilt viktiga. Om de är bristfälliga kan de försvaga personens och därmed hela familjens lika möjligheter att verka i samhället. Man kan bedöma att uppnåendet av de beteendeförändringar som eftersträvas med propositionen förbättrar enföräldersfamiljers och i synnerhet invandrar-kvinnors lika möjligheter.

Deltagande i integrationstjänster korrelerar positivt till personens inkomstnivå och inträde på arbetsmarknaden. Man kan bedöma att propositionen ökar nyligen inflyttade småbarnsmammors deltagande i integrations- och sysselsättningstjänster, vilket har positiva effekter på kvinnornas situation. Att delta i integrations- och sysselsättningstjänster stärker dessa personers språkkunskaper, kännedom om samhället, utbildning och arbetsmarknadsfärdigheter. Detta stärker vidare invandrar-kvinnornas delaktighet och möjligheter i det finländska samhället vilket främjar jämställdheten. Dessutom kan den föreslagna ändringen ha positiva generationsöverskridande konsekvenser för jämställdheten genom att stärka ställningen för andra generationens flickor.

Med de föreslagna ändringarna eftersträvas att en större andel av invandramammorna söker sig till arbete eller anmäler sig som arbetssökande i stället för att stanna hemma och sköta barnen. För närvarande har en invandrarförälder som får stöd för hemvård kunnat delta på deltid i kommunens integrationsfrämjande tjänster och få sin integrationsplan förlängd. De här har gällt särskilt kvinnor. Forskning påvisar konsekvent att integrationstjänsterna har effekt och ger

resultat.¹⁸ Sålunda kan man motiverat anta att deltagande i integrationstjänster annat än på deltid stärker och påskyndar även integrationstjänsternas resultat i fråga om målgruppen.

Propositionen påverkar jämlikheten för sådana personer som bott länge eller alltid i Finland vilkas partner har bott i Finland i mindre än tre år. Dessa personer med i huvudsak finländsk bakgrund är med tanke på friheten att välja hur barnen vårdas i en ojämlig ställning jämfört med en person med finländsk bakgrund vars partner har bott i Finland länge eller alltid. Enligt vad som mer ingående beskrivs i avsnitt 4.2.4.2 kan man anta att även barn i tvåspråkiga familjer har nytta av att delta i småbarnspedagogik.

I propositionen föreslås inga ändringar i den stötdagande familjens skyldighet att anmäla förändringar i förhållandena. De som får stöd för hemvård är redan nu skyldiga att anmäla om det sker förändringar i förhållanden som påverkar rätten att få stöd. Den föreslagna ändringen innebär dock att alla familjer som får stöd för hemvård av barn är skyldiga att anmäla om det till familjen flyttar en partner som inte uppfyller kravet på boendetid. Detta gäller särskilt familjer med en förälder där kravet på boendetid uppfylls och dit det flyttar en partner som bott mindre än tre år i landet.

4.2.4.2 Konsekvenser för barn

Avseende konsekvenserna för barn hänför sig bedömningen särskilt till barnens rätt till välfärd och individuell uppväxt enligt 19 § 3 mom. i grundlagen samt barnens rätt att få undervisning enligt artikel 28 i FN:s konvention om barnets rättigheter (FödrS 59–60/1991). Också de kulturella rättigheter som tryggs i 16 § i grundlagen är relevanta för bedömningen.

Forskning visar att stödet för hemvård har samband med barns sämre skolframgång. Genom högklassig småbarnspedagogik kan man påverka barns kognitiva, sociala och socioemotionella färdigheter och deras språkutveckling. På längre sikt gagnar småbarnspedagogiken särskilt barn med svagare socioekonomisk bakgrund. Språkutvecklingen hos barn under tre år är snabb och i småbarnspedagogiken kan man stödja utvecklingen av barnets tvåspråkighet och kulturidentitet. Också utmaningarna i språkutvecklingen och andra behov av stöd kan identifieras redan hos små barn och man kan erbjuda stöd för dem. Högklassig småbarnspedagogik stöder barnets och indirekt även vårdnadshavarens integration och barnets senare skolgång. För barn kan det uppkomma negativa konsekvenser om de deltar i småbarnspedagogik av dålig kvalitet eller i stora barngrupper (t.ex. på grund av personalbrist) eller om dagarna i småbarnspedagogiken blir långa på grund av att vägen är lång.

En förbättrad ekonomisk situation i hushållet antingen på grund av att en förälder fått sysselsättning eller arbetslöshetsförmån som i princip är högre än stödet för hemvård kan bedömas ha en positiv inverkan även på barnen i hushållet. Samtidigt kan det uppkomma negativa konsekvenser med tanke på tryggandet av barnens behov i situationer där en förälder beslutar att i stället för småbarnspedagogik själv sköta barnet hemma utan stöd för hemvård, i synnerhet om hushållet inte har andra inkomster eller om de är låga.

¹⁸ Till exempel Kiviholma, S. & Karhunen, H. (2022). Systematic review of active labor market policies' effects on immigrants' employment. Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2022:27.

Pesola, H. & Sarvimäki, M. (2022). Intergenerational Spillovers of Integration Policies: Evidence from Finland's Integration Plans. IZA Discussion Paper No. 15310.

Propositionen kan bedömas öka nyligen inflyttade småbarnsföräldrars deltagande i integrations-tjänster. Man vet att en förälders språkkunskaper påverkar även barnens situation positivt, varför föräldrarnas stärkta kunskaper i ett inhemskt språk sannolikt har positiva konsekvenser även för tillgodoseendet av barnets rättigheter och lika möjligheter. Man har sett att föräldrars deltagande i integrationstjänster stärker invandrarbarns, i synnerhet döttrarnas framgång i utbildningen och på arbetsmarknaden.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Kravet på boendetid för förälder som huvudsakligen sköter barnet

För genomförandet av den norska modellen för stöd för hemvård av barn i enlighet med regeringsprogrammet bedömdes ett antal olika modeller där rätten till stöd för hemvård var bunden till den tid personen bott i Finland.

I beredningen utreddes en modell där stöd för hemvård skulle betalas endast till den förälder eller en annan vårdnadshavare som huvudsakligen sköter barnet. En föreskriven förutsättning för att betala ut stöd för hemvård var en boendetid på tre år. I den här modellen skulle endast den förälder eller en annan vårdnadshavare som huvudsakligen sköter barnet uppfylla kravet på boendetid för att få stödet, och en eventuell partners boendetid kontrolleras inte.

Den granskade modellens styrka bedömdes vara att det föreslagna kravet på tre årsboendetid skulle ha inriktats så ändamålsenligt som möjligt sett till integrationsmålet. En förälder eller en annan vårdnadshavare som huvudsakligen sköter barnet och som uppfyller kravet på boendetid skulle fortsättningsvis ha kunnat sköta barnet hemma med stöd för hemvård. En person som bott i Finland alltid eller länge skulle fortsatt ha kunnat sköta barnet med stöd för hemvård även om personens partner inte uppfyllde kravet på boendetid.

Modellen ansågs emellertid inte vara motiverad eftersom den skulle ha begränsat flexibiliteten i användningen av stödet för hemvård som alternativ till den offentliga småbarnspedagogiken för alla, även familjer där båda föräldrarna hade bott i Finland i minst tre år. I modellen i fråga skulle den som ansöker om stödet även vara barnets huvudsakliga vårdare, och därför kunde barnets huvudsakliga vårdare inte vara en person utanför hushållet. Samtidigt kunde familjen i dessa situationer ansöka om stöd för privat vård som är avsett för situationer där barnet sköts av någon utanför familjen.

Som en utmaning avseende målet identifierades i modellen dessutom vissa situationer av familjeåterförening. I modellen skulle en anknytningsperson som bott längre än tre år i Finland ha kunnat sköta barnet hemma med stöd för hemvård även om familjen enligt en helhetsbedömning inte skulle vara särskilt integrerad i det finländska samhället eller arbetsmarknaden. Situationer av det här slaget kan särskilt med tanke på barnets språkinläring jämföras med att barnet skulle skötas av en vårdnadshavare som nyss flyttat till landet.

Enligt bedömningen utifrån antalet stöddagare 2024 skulle det när den beskrivna alternativa modellens effekter gäller fullt ut 2030 finnas cirka 2 200 familjer som inte har rätt till stöd för hemvård på grund av att den förälder som huvudsakligen sköter barnet inte uppfyller kravet på boendetid. Dessa familjer skulle omfatta sammanlagt 2 400 barn. Uppskattningen av antalet familjer grundar sig på Folkpensionsanstaltens registeruppgifter om i hur många familjer det 2024 betalades stöd för hemvård av barn till en förälder eller vårdnadshavare som hade bott i Finland en kortare tid än tre år. År 2024 utbetalades stöd för hemvård till cirka 600 föräldrar

eller vårdnadshavare som hade bott i Finland i mindre än tre år, medan det i familjen fanns en förälder som hade bott i Finland åtminstone tre år. Vid uppskattningen av antalet familjer antog man att hälften av familjerna, det vill säga 300 familjer, i sådana situationer som denna ordnar vården av barnet så att den förälder som uppfyller kravet på boendetid stannar hemma för att huvudsakligen sköta barnet och då skulle familjen få stöd för hemvård i den alternativa modellen.

Tabell 6. Uppskattad målgrupp i den alternativa modellen årligen efter ikraftträdandet. Tabellen visar det uppskattade antalet familjer som inte skulle ha rätt till stöd för hemvård eftersom den förälder som huvudsakligen sköter barnet inte uppfyller det föreslagna kravet på boendetid.

Berörda personer	2026	2027	2028	2029	2030
Stödtagare	100	600	1 300	2 000	2 200
Barn	200	700	1 600	2 200	2 400

Eftersom målgruppen i modellen skulle vara mindre än målgruppen i den föreslagna ändringen (se tabell 4) skulle dess föreslagna konsekvenser vara mindre än i den föreslagna modellen (se tabell 5). I tabell 7 visas alternativets ekonomiska konsekvenser 2026–2030. Uppskattningarna baserar sig på samma antaganden om beteendet som i konsekvensbedömningen av den föreslagna modellen. Ett centralt antagande är att hälften av dem som hör till målgruppen skulle få arbetslöshetsförmån och lämna barnen i småbarnspedagogiken. Hälften av målgruppen skulle sköta barnet hemma utan förmån. Utgifterna för stödet för hemvård bedöms minska med 5,9 miljoner euro efter att modellen gäller fullt ut. Utgifterna för arbetsmarknadsstödet bedöms öka med cirka 5,4 miljoner euro och utgifterna för småbarnspedagogiken med 11,4 miljoner euro och utgifterna för utkomststödet bedöms sjunka med cirka 0,6 miljoner euro när ändringen gäller fullt ut. Konsekvenserna för de offentliga finanserna skulle ha blivit mindre än med den föreslagna modellen.

Tabell 7. Uppskattade ekonomiska konsekvenser om kravet på tre års boendetid gäller endast den förälder som huvudsakligen sköter barnet

Konsekvenser, miljoner euro	2026	2027	2028	2029	2030
Stöd för hemvård	-0,3	-1,6	-3,8	-5,5	-5,9
Småbarnspedagogik	0,6	3,1	7,3	10,5	11,4
Arbetsmarknadsstöd, statligt finansierad andel	0,2	0,9	2,3	3,3	3,6
Arbetsmarknadsstöd, kommunalt finansierad andel	0,1	0,5	1,2	1,7	1,8
Utkomststöd	-0,1	-0,2	-0,4	-0,6	-0,6
Konsekvenserna sammanlagt	0,5	2,8	6,5	9,4	10,3

I modellen skulle de allmänna förutsättningarna ha ändrats så att stödet betalas endast till den förälder eller en annan vårdnadshavare som huvudsakligen sköter barnet. Om barnet huvudsakligen sköts av någon annan kan man emellertid ha rätt till stöd för privat vård av barn som med kommundillägget i genomsnitt ligger på en högre nivå än stödet för hemvård av barn. I

uppskattningen utifrån stödtagarna 2024 skulle ändringen på årsnivå ha påverkat 2 200 familjer där ett barn vårdas av någon utanför familjen. Om det för barnen i alla dessa familjer beviljas stöd för privat vård ökar kommunernas utgifter för vård av barn med uppskattningsvis cirka 0,6 miljoner euro om inga ändringar görs i hur kommuntilläggen betalas. Vid beredningen av modellen ansågs att det vara sannolikt att en del av familjerna inte ansöker om stöd för privat vård om till exempel den vård någon annan än en vårdnadshavare ger är kortvarig. Då sköts barnet av någon utanför familjen, till exempel en mor- eller farförälder utan att familjen tar ut stöd för skötseln av barnet. Modellen bedömdes även påverka familjernas val på så sätt att den huvudsakliga vårdaren oftare än för närvarande är en förälder eller en annan vårdnadshavare, varvid stöd för hemvård av barnet kan betalas ut. Av denna anledning bedöms nettokonsekvenserna av den här delen i modellen påverka utgifterna för stöd för vården av barn endast obetydligt.

5.1.2 Krav på boendetid för förälder som ansöker om stöd

Vid beredningen bedömdes också en modell där man kan få stöd för hemvård om den ena av föräldrarna hade bott i Finland i minst tre år. Förutsättningen för att få stöd för hemvård skulle inte ha varit att den förälder som ansöker om stödet själv huvudsakligen sköter barnet. Då skulle den förälder som uppfyller kravet på boendetid ha kunnat ansöka om stöd även om barnet sköts hemma huvudsakligen av en förälder som inte uppfyller kravet på boendetid. Att få stöd hade således i praktiken begränsats endast för de familjer där ingen av föräldrarna uppfyller den krävda boendetiden. Bedömningen vid beredningen blev att man med den modellen skulle ha uppnått de med ändringen eftersträfvade konsekvenserna endast i ringa utsträckning. Enligt uppskattning skulle målgruppen vara mindre än i den föreslagna modellen (se tabell 4). Också de ekonomiska konsekvenserna skulle bli mindre (se tabell 5).

Tabell 8. Uppskattad målgrupp om kravet på boendetid gäller endast den som ansöker om stödet

Personer som berörs	2026	2027	2028	2029	2030
Stödtagare	100	500	1 200	1 700	1 900
Barn	200	700	1 400	1 900	2 100

Tabell 9. Uppskattade ekonomiska konsekvenser om kravet på boendetid gäller endast den som ansöker om stödet

Konsekvenser, miljoner euro	2026	2027	2028	2029	2030
Stöd för hemvård	-0,3	-1,4	-3,4	-4,8	-5,1
Småbarnspedagogik	0,6	2,8	6,5	9,3	10
Arbetsmarknadsstöd, statligt finansierad andel	0,2	0,9	2,1	2,9	3,1
Arbetsmarknadsstöd, kommunalt finansierad andel	0,1	0,5	1	1,5	1,6
Utkomststöd	-0,1	-0,2	-0,4	-0,5	-0,5
Konsekvenserna sammanlagt	0,5	2,6	5,9	8,4	9,1

Problemet med modellen ansågs vara att den står i konflikt med integrationsmålet i fråga om familjer där en vårdnadshavare uppfyller kravet på boendetid, men barnet kan vårdas hemma av en vårdnadshavare som inte uppfyller kravet på boendetid. I avsnitt 2.5.1 ovan beskrivs den integrationslag som trädde i kraft vid ingången av 2025 där målet är att allt mer heltäckande och systematiskt nå de invandrare som behöver integrationstjänster, inbegripet föräldrar som sköter barn hemma. Kommunen har rätt att av Folkpensionsanstalten få uppgifter om invandrare som får stöd för hemvård. Kommunen får inte med stöd av integrationslagen uppgifter av Folkpensionsanstalten om en förälder som vårdar ett barn hemma i en situation där stödet för hemvård betalas till familjens andra förälder, som uppfyller kravet på boende. Modellen skulle i fråga om den här gruppen inte ha varit i linje med målet i integrationslagen.

5.1.3 Bibehållande av de gällande bestämmelserna om stöd för hemvård

I avsnitt 2.5.1 ovan beskrivs den integrationslag som trädde i kraft vid ingången av 2025. Reformen av integrationslagen hade delvis samma mål som den nu aktuella propositionen. Integrationslagen har som mål att allt mer heltäckande och systematiskt nå de invandrare som behöver integrationstjänster. I synnerhet vill man nå invandrare utanför arbetskraften, som till exempel föräldrar som sköter barn hemma. Ett alternativ som bedömdes när den aktuella propositionen bereddes var att behålla de nuvarande bestämmelserna om stöd för hemvård av barn, såvida Folkpensionsanstaltens informationsutbyte enligt integrationslagen och kommunernas möjlighet att göra upp en integrationsplan även för föräldrar som sköter barn hemma med stöd för hemvård anses vara tillräckligt sett till målet.

Alternativet ansågs dock inte vara tillräckligt för att uppnå målet i regeringsprogrammet. Kommunerna har allt oftare nått nyligen inflyttade föräldrar som sköter barn hemma med stödet för hemvård och utvecklat tjänster som med låg tröskel kan erbjudas dem som sköter barn hemma med beaktande av ordnandet av vård för barnen. Stödet för hemvård är dock inte förknippat med några skyldigheter för stödtagarna att göra upp en integrationsplan eller delta i integrationstjänster. Dessutom skulle det andra centrala målet i den aktuella propositionen, nämligen att öka barnens deltagande i småbarnspedagogik, antagligen inte ha uppnåtts i det här alternativet. Då skulle föräldrarna antagligen delta i tjänsterna endast i den omfattning som ansvaret för vården av barnen tillåter. Således bedömde man vid beredningen att alternativet att bevara nuläget är otillräckligt med tanke på uppnåendet av målen i regeringsprogrammet.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Stöd för hemvård av barn i en internationell kontext

Ett system som det finländska stödet för hemvård av barn är internationellt sett relativt sällsynt. Till exempel Sverige har inte längre något motsvarande system, utan stödet för vård av barn är inkluderat i föräldraledighetssystemet. Estland har sedan 2019 avvecklat sitt stödsystem motsvarande stödet för hemvård av barn och de sista stöden betalades ut den 31 augusti 2024. Dessutom betalas stöd för att sköta barn hemma efter föräldraledigheterna i till exempel Frankrike, Polen och Litauen, men i princip till föräldrar som har en tillräcklig arbetshistoria. Norge och Danmark har en form av stöd för hemvård av barn efter föräldraledigheten och en begränsning utifrån antingen längden på boendetiden i landet eller försäkringsperioderna.

5.2.2 Norge

Norge har en stödform snarlik stödet för hemvård av barn, kontantstøtte, som betalas för att sköta ett barn i åldern 13–19 månader hemma. I och med reformerna av stödsystemet har Norge begränsat stödets varaktighet för hela befolkningen. Den senaste lagändringen trädde i kraft den

1 juli 2024. Då sänktes barnets högsta ålder som berättigar till stöd från 23 månader till 19 månader. Det primära målet är att erbjuda föräldrarna en valmöjlighet till skötsel av barnet hemma eller inom småbarnspedagogiken. Stödet är inte inkomstrelaterat utan nivån beror på om barnet sköts endast hemma eller om barnet deltar i småbarnspedagogik på deltid. Stödets fulla belopp är 7 500 NOK (cirka 660 euro) per månad. Om barnet deltar i småbarnspedagogik på deltid beror stödets storlek på hur många timmar per vecka barnet deltar enligt följande: 1) högst 8 timmar: 6 000 NOK (ca 525 euro), 2) 9–16 timmar: 4 500 NOK (395 euro), 3) 17–24 timmar: 3 000 NOK (263 euro), 4) 25–32 timmar: 1 500 NOK (132 euro). På nationell nivå verkställs stödet av Norges arbets- och välfärdsförvaltning NAV.

Den 1 juli 2017 trädde en lagändring i kraft i Norge. Efter den måste en förmånstagare ha varit försäkrad i socialförsäkringssystemet i fem år, det vill säga för att få stöd måste personen ha bott i Norge minst denna tid. Utifrån EU-lagstiftningen (se närmare avsnitt 2.6) beaktas boendeperioderna i ett annat land inom EU eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz när försäkringsperioderna beräknas, vilket i praktiken betyder att avgränsningen i princip endast gäller personer som flyttat från ett tredjeländ. Om ett barn bor i ett hushåll med två föräldrar, ska båda föräldrarna uppfylla villkoret för att hushållet ska vara berättigat till stöd för hemvård av barn. Rent praktiskt betyder villkoret att en person som hela sitt liv bott i Norge, men vars partner har bott i Norge en kortare tid än fem år inte kan få stöd. Uppskattningsvis är en fjärdedel av de föräldrar som omfattas av kravet norska medborgare.

Utöver de konstitutionella skillnaderna skiljer sig Norge från Finland genom att det inte har genomfört EU:s migrationsdirektiv. Som en sammanlagd effekt kan Norges handlingsutrymme i synnerhet i fråga om de skyldigheter till likabehandling som gäller personer som flyttar från tredjeländer vara större än i Finland, och således kan alla norska lösningar inte direkt tillämpas i Finland.

I Norge har ändringen motiverats i huvudsak med syftet att få nyanlända föräldrar att söka sig till sysselsättningsfrämjande tjänster och så fort som möjligt komma ut på arbetsmarknaden. Det har inte observerats att sysselsättningen och deltagandet i sysselsättningsfrämjande tjänster för de föräldrar som omfattas av lagändringen på kort sikt skulle ha förändrats i någon betydande grad efter lagändringen.¹⁹ Vissa ändringar har kunnat märkas i fråga om sysselsättningen, men de observerade effekterna är mycket måttliga sett till helheten och förklaras delvis av att jämförelsegruppen är olik.²⁰ Målgruppen för förändringen är i princip personer som står långt från arbetsmarknaden, och konsekvenserna för beteendet påverkar centralt förändringens effekt, varför det är ändamålsenligare att bedöma eventuella positiva sysselsättningseffekter på medellång sikt.

Det kunde observeras att utnyttjandet av socialt bistånd i synnerhet vad gäller inflyttade barnfamiljer från tredjeländer ökade något efter reformen, men delvis har ökningen förklarats även med att ursprungslandsstrukturen för den kohort som flyttat före 2017 och efter 2017 var en annan.²¹ Däremot ökade den relativa inkomstfattigdomen för inflyttade barnfamiljer från tredjeländer konsekvent som en följd av lagändringen. Forskningsdata indikerar starkt att barnens deltagande i småbarnspedagogik inte ökade i någon betydande grad till följd av lagändringen,

¹⁹ Lima, I., Arntsen, L., & L. Rudlende. (2020). Har innføringen av botidskrav for kontantstøtte medført økt sysselsetting. *Arbeid og velferd*, 2020(1): 39–57. NAV.

²⁰ Dommermuth, Lars; Rogne, Adrian Farner; Syse, Astri (2022): The cash-for-care reform and immigrant fertility: Fewer babies of poorer families?, Discussion Papers, No. 993, Statistics Norway, Research Department, Oslo.

²¹ Lima & et al. (2020).

utan det är möjligt att de föräldrar som hörde till lagens målgrupp skötte barnet med familjens andra disponibla inkomster.

5.2.3 Danmark

I Danmark kan föräldrarna efter föräldraledigheten få stöd (tilskud til pasning af egne børn) för att sköta sitt barn hemma efter att barnet är 24 veckor gammalt. Stödet kan betalas ända tills barnet når läropliktsåldern. Till skillnad från Finland och Norge hör verkställandet av stödet till kommunerna som också kan ange mer exakta åldersgränser. Stödet är ett alternativ till deltagande i småbarnspedagogik och kravet på att få stöd är liksom för stödet för hemvård i Finland att barnet inte deltar i småbarnspedagogik. Stödets nivå varierar mellan kommunerna. I lagstiftningen har det fastställts endast en maximisättning för stödnivån. Den är högst 85 procent av nettoproduktionskostnaderna för barnets småbarnspedagogik. Stöd betalas samtidigt för högst tre barn och totalbeloppet får inte överskrida moderskapspenningens maximibelopp.

Danmark har som allmän förutsättning för att få stöd angett att barnets föräldrar ska ha bott i Danmark sju år under de senaste åtta åren och talar danska på en tillräcklig nivå för att kunna stödja barnets språkliga utveckling. Kraven på tillräckliga kunskaper i danska och på boendet gäller inte medborgare i länder inom EU och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz till den del som de har rätt till förmånen med stöd av EU-lagstiftningen.

Beträffande avgränsningarna gällande boendetid och språkkunskaper som gäller i Danmark bör man beakta de konstitutionella skillnaderna mot Finland samt att Danmark inte har infört EU:s migrationsdirektiv. Till följd av detta är Danmarks handlingsutrymme i synnerhet i fråga om de skyldigheter till likabehandling som gäller personer som flyttar från tredjeländer delvis större än i Finland, och således kan alla danska lösningar inte direkt tillämpas i Finland.

6 Remissvar

Kompletteras senare.

7 Specialmotivering

2 §. Definitioner. Paragrafens 2 mom. innehåller definitionen av serviceproducent. Det föreslås att definitionen ändras till följd av de ändringar som gjorts och föreslagits i lagen om småbarnspedagogik. Det handlar om en teknisk ändring.

I enlighet med 44 § i lagen om småbarnspedagogik har privat daghemsverksamhet varit tillståndspliktig sedan den 1 januari 2023. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om småbarnspedagogik (RP 55/2025 rd) föreslås bestämmelser om ett förfarande för registrering av privat daghemsverksamhet varvid tillståndsförfarandet slopas. I den föreslagna 44 § i lagen om småbarnspedagogik i den nämnda propositionen finns bestämmelser om rätten att bedriva privat daghemsverksamhet. Tillståndsförfarandet har inte gällt privat familjedagvård utan om anmälningsförfarandet gällande den föreskrivs i 44 e § i lagen om småbarnspedagogik.

Det föreslås att definitionen i stödlagen ändras så att med vårdproducent avses en privat person eller en sammanslutning som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet och som enligt 44 § i lagen om småbarnspedagogik har rätt att bedriva privat daghemsverksamhet eller som har gjort en anmälan om bedrivande av privat familjedagvård enligt 44 e § i den lagen. Med vårdproducent avses även en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll.

3 §. Rätt till stöd för hemvård. Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att få stöd för hemvård. Det föreslås att paragrafen tekniskt ändras i dess helhet.

Paragrafens 1 mom. motsvarar det gällande 1 mom.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att det där föreskrivs om att förutsättningen för att stöd för hemvård ska betalas är ett krav på boendetid. Enligt det momentet betalas stöd för hemvård inte om en person som har fyllt 19 år och som hör till barnets familj har bott i Finland en kortare tid än tre år efter att ha fyllt 16 år.

Med familj avses i stödlagen enligt 2 § 1 punkten föräldrar eller andra vårdnadshavare som lever i ett gemensamt hushåll med barnen samt den som med sina minderåriga barn lever med en förälder eller annan vårdnadshavare i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden. När Folkpensionsanstalten avgör rätten till stöd för hemvård kontrollerar den boendetiden för den förälder eller en annan vårdnadshavare som bor med barnet och som ansöker om stöd och förälderns eller vårdnadshavarens eventuella make, maka eller sambo. Partners boendetid kontrolleras om partnern bor i gemensamt hushåll med barnet och den förälder eller en annan vårdnadshavare som ansöker om stöd. Folkpensionsanstalten kontrollerar boendetiden för en förälder eller en annan vårdnadshavare som bor med barnet och förälderns eller vårdnadshavarens partner även om stödet söks av en partner som bor med barnet och dess förälder eller en annan vårdnadshavare då partnern själv inte är barnets förälder eller vårdnadshavare. Boendetiden kontrolleras inte för en förälder eller annan vårdnadshavare som bor någon annanstans.

I familjer med en vårdnadshavare gäller kravet på boendetid den förälder eller vårdnadshavare som bor med barnet. Om vårdnadshavarens partner som har bott i Finland i mindre än tre år flyttar in för att bo med barnet och barnets vårdnadshavare uppfylls inte längre förutsättningarna för betalning av stöd för hemvård, även om barnets vårdnadshavare själv skulle uppfylla kravet på boendetid.

I huvudsak kontrollerar Folkpensionsanstalten boendet utifrån anteckningen om hemkommun. Det är emellertid ingen absolut förutsättning att hemkommunen är registrerad för att kravet på boendetid ska uppfyllas, utan exempelvis en adress som är registrerad i befolkningsdatasystemet eller vistelse på grund av arbete kan anses påvisa att personen bor i Finland. En anteckning om hemkommun eller en adress innebär inte heller automatiskt att personen bor i Finland, utan personen ska faktiskt bo i Finland. Förutsättningen är inte att boendet på tre år ska vara fortlöpande. När boendetiden beräknas räknas de perioder som uppfyllts i de länder där förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen (EG) nr 883/2004 tillämpas som det förutsätts i förordningen i fråga.

Enligt det föreslagna 2 mom. förutsätts det endast att en person som fyllt 19 år och hör till barnets familj uppfyller kravet på boendetid. Den tid som personen bott i Finland kontrolleras för tiden efter att personen fyllt 16 år, varvid en person som inte fyllt 19 år inte kan uppfylla kravet på tre års boendetid och därmed inte heller förutsätts göra det.

I 3 mom. föreskrivs det om rätten till stöd för hemvård i situationer där barnet inte har rätt till småbarnspedagogik. I huvudsak motsvarar 3 mom. det gällande 2 mom. enligt vilket rätt till stöd för hemvård kan uppkomma även för ett barn som inte har uppnått den lägsta ålder som berättigar till småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik. Liksom för närvarande kan rätten till stöd för hemvård börja tidigast när det från barnets födelse har gått sammanlagt 160 sådana vardagar som avses i 1 kap. 4 § 5 punkten i sjukförsäkringslagen. Barnet är då drygt ett halvt år gammalt. I momentet föreslås dessutom bestämmelser om att det inte förutsätts att

kravet på boendetid uppfylls om barnet till sin ålder är så ungt att det ännu inte har rätt till småbarnspedagogik.

Därmed finns det två undantag från kravet på boendetid. För det första föreskrivs det i 2 mom. om ett undantag som gäller när en vårdnadshavare som hör till barnets familj eller en vårdnadshavares partner som hör till barnets familj är ung. Stöd för hemvård kan betalas trots att en förälder eller annan vårdnadshavare eller förälderns eller vårdnadshavarens partner har bott i Finland i mindre än tre år, om den personen inte har fyllt 19 år. Om det till barnets familj till exempel hör en vårdnadshavare som flyttat till Finland som 17-åring kan stöd för hemvård betalas endast fram till det att personen fyller 19 år. Om de andra förutsättningarna för att få stöd uppfylls kan stöd för hemvård börja betalas på nytt från och med det att kravet på tre års boendetid uppfylls.

Det andra undantaget, som det föreskrivs om i 3 mom., har att göra med barnets unga ålder. Om ansökan om stöd gäller ett barn som är yngre än nio månader förutsätts det inte att vårdnadshavaren och vårdnadshavarens eventuella partner uppfyller kravet på boendetid för att stöd för hemvård ska betalas. Enligt lagen om småbarnspedagogik inträder rätten till småbarnspedagogik från ingången av den kalendermånad under vilken barnet fyller nio månader. Om en vårdnadshavare eller en vårdnadshavares partner har bott mindre än tre år i Finland och hör till barnets familj upphör betalningen av stöd för hemvård när barnet uppnår den ålder som berättigar till småbarnspedagogik. Om de andra förutsättningarna för att få stöd uppfylls kan stöd för hemvård börja betalas på nytt från och med det att kravet på tre års boendetid uppfylls.

Paragrafens 4 mom. motsvarar det gällande 3 mom. Paragrafens 5 mom. motsvarar det gällande 4 mom.

Ikraftträdande. Paragrafen innehåller en ikraftträdandebestämmelse och övergångsbestämmelser.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I propositionen föreslås inte ändringar i bestämmelser på lägre nivå än lag.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 juli 2026.

På en period med stöd för hemvård till vilken rätten börjar innan den föreslagna lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft. Om rätten till stöd börjar första gången eller det beviljas förlängning av ett tidigare beviljat stöd från en tidpunkt då den föreslagna lagen är i kraft, tillämpas bestämmelserna i den föreslagna lagen på den nya stödperioden. Det föreslagna kravet på tre års boendetid för utbetalning av stöd för hemvård tillämpas dock endast om en förälder eller en annan vårdnadshavare som hör till barnets familj eller en förälders eller annan vårdnadshavares make, maka eller sambo som hör till barnets familj flyttar till Finland efter ikraftträdandet av den föreslagna lagen, det vill säga tidigast den 1 juli 2026.

10 Verkställighet och uppföljning

Folkpensionsanstalten ser i enlighet med sina lagstadgade uppgifter till att de ändringar som föreslås i propositionen genomförs.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Den 22 maj 2025 lämnade regeringen till riksdagen en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om småbarnspedagogik (RP 55/2025 rd). I propositionen föreslås bestämmelser om ett förfarande för registrering av privat daghemsverksamhet, varvid det nuvarande tillståndsförfarandet för privata serviceproducenter slopas. I den nämnda propositionen föreslås det en ändring i 44 § i lagen om småbarnspedagogik. I den aktuella propositionen föreslås det att hänvisningsbestämmelsen i 2 § 2 punkten i stödlagen ändras så att den överensstämmer med bestämmelserna i 44 § i den lag om småbarnspedagogik som föreslås i regeringens proposition 55/2025 rd. Om riksdagen ändrar 44 § i lagen om småbarnspedagogik på annat sätt än vad som föreslås i regeringens proposition 55/2025 rd, ska den ändring som i den här propositionen föreslås i 2 § 2 mom. i stödlagen vid behov under riksdagsbehandlingen samordnas med den slutliga formuleringen i 44 § i lagen om småbarnspedagogik.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den första tilläggsbudgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den. Propositionens ekonomiska konsekvenser hänför sig till statsbudgetens moment 28.90.30 Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (förslagsanslag), moment 33.10.57 Grundläggande utkomststöd (förslagsanslag) och moment 33.20.52 Statsandel till grundskyddet inom arbetslöshetsförmånerna (förslagsanslag). Konsekvenserna enligt moment och år beskrivs i tabell 10.

Tabell 10. Propositionens ekonomiska konsekvenser för budgetmomenten åren 2026–2030.

Budgetmoment	2026	2027	2028	2029	2030
Förändring i kommunernas statsandelsåligganden (28.90.30)	0,4	1,8	4,4	6,4	6,9
Arbetsmarknadsstöd (33.20.52)	0,3	1,2	2,9	4,2	4,5
Utkomststöd (33.10.57)	-0,1	-0,2	-0,5	-0,8	-0,8
Sammanlagt	0,6	2,8	6,7	9,8	10,6

Kommunens andel av finansieringen av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet är 50 procent. Kommunens andel av finansieringen tas i beaktande genom att den statsandel för basservice som betalas till kommunen (moment 28.90.30) minskas i motsvarande mån. Minsningen görs med två års fördröjning, så att de förändringar som sker i utgifterna för det grundläggande utkomststödet från och med 2026 beaktas i momentet från och med 2028. Detta har inte beaktats i tabellen.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Bestämmelser i grundlagen som är av betydelse för förslaget

Den föreslagna regleringen är av betydelse i synnerhet med tanke på rätten till social trygghet enligt 19 § i grundlagen och det jämlika tillgodosendandet av den som förutsätts i 6 § i grundlagen. Propositionen har beröringsyta även med de kulturella rättigheterna i 16 §.

Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under alderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Bestämmelsen förutsätter att lagstiftaren garanterar var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldigt att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer som nämns i bestämmelsen, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 74, bl.a. GrUU 55/2016 rd, s. 3, och GrUU 48/2006 rd, s. 2). Systemen för grundläggande försörjning bör vara så täckande att inga grupper lämnas utanför systemen och därmed blir lidande (RP 309/1993 rd, s. 75/I, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 6/2009 rd, s. 7/II).

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att dessa har möjlighet att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Ur individens synvinkel innebär detta ett erkännande av principen om utbildning under hela livstiden. Eftersom det gäller en mycket mera omfattande rättighet än rätten till grundläggande utbildning, tryggas den inte som en subjektiv rättighet utan enligt vad som närmare regleras i lag (RP 309/1993 rd).

Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen. Utöver kravet på rättslig jämlikhet uttrycker bestämmelsen också en tanke om faktisk jämlikhet. Genom lag kan man inte utan allmänt godtagbara grunder, det vill säga godtyckligt, ge medborgare eller medborgargrupper en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Jämlikhetsprincipen förutsätter dock inte att alla ska bemötas likadant, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. I grundlagsutskottets praxis har det av hävd i anslutning till detta ansetts att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning kan följa av jämlikhetsprincipen då man strävar efter en reglering som den rådande samhällsutvecklingen kräver. Ur grundlagens jämlikhetsbestämmelser har grundlagsutskottet i olika sammanhang härlett kravet att särbehandling av personer inte får vara godtycklig och att skillnaderna inte får bli oskäligen (se t.ex. GrUB 11/2009 rd, s. 2, GrUU 60/2002 rd, s. 4, GrUU 18/2006 rd, s. 2, GrUU 32/2022 rd, s. 3).

Jämlikhetsbestämmelsen kompletteras av diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller funktionsnedsättning eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Momentet förbjuder dock inte all särbehandling av människor, inte ens när den beror på någon av de orsaker som nämns explicit i bestämmelsen. Det väsentliga är huruvida man kan motivera särbehandling på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna. Kraven på motiveringen är höga, särskilt vad gäller de i bestämmelsen uppräknade förbjudna grunderna för åtskillnad. Bestämmelsen hindrar inte den positiva särbehandling som krävs för säkerställande av faktisk jämställdhet, det vill säga åtgärder för att förbättra vissa gruppers ställning och förhållanden (t.ex. kvinnor, barn, minoriteter) (RP 309/1993 rd). Utöver särbehandlingens godtagbarhet har utskottet i sin praxis även fäst avseende vid om den valda lösningen står i rätt proportion till det eftersträfvade målet (se t.ex. GrUU 61/2018 rd, GrUU 59/2018 rd, GrUU 57/2016 rd, s. 3–4, GrUU 52/2016 rd, GrUU 23/2012 rd, s. 2, GrUU 60/2010 rd, s. 3, GrUU 38/2006 rd, s. 3/II).

Enligt 6 § 3 mom. i grundlagen ska barn bemötas som jämlika individer och ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Utgångspunkten är att de grundläggande fri- och rättigheterna också omfattar barn. I praktiska situationer kan frågan dock komma att återföras till vem som för barnets talan i frågor som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna. I motiveringen i regeringens proposition (RP 309/1993 rd) konstateras uttryckligen att man med bestämmelsen vill betona att barn ska bemötas som jämlika i förhållande till den vuxna befolkningen, som personer som i princip har samma grundläggande fri- och rättigheter som de vuxna, och som inbördes jämlika. Bestämmelsen understryker dessutom att varje barn ska bemötas som en individ, inte enbart som ett objekt för åtgärder.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis om tryggad grundläggande försörjning ansett att man för vissa persongrupper har kunnat ange strängare villkor för att de ska få förmåner om dessa villkor uppfyllt de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna, haft ett godtagbart syfte och varit proportionerliga. Utskottet har också ansett att staten inte har en absolut skyldighet att tillförsäkra andra än dem som bor permanent inom dess territorium eller jurisdiktion de grundtrygghetsförmåner som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen (se GrUU 48/2006 rd och GrUU 22/2004 rd). I regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna föreslogs det att det uttryckligen föreskrivs att en grund för beviljande och bestämmande av de förmåner som avses i 19 § 2–4 mom. är att vederbörande arbetar eller bor i Finland (RP 309/1993 rd, s. 89). Rättigheterna i fråga var enligt regeringens proposition sådana ”att det inte är motiverat eller i praktiken möjligt att trygga dem för personer som tillfälligt vistas i Finland” (RP 309/1993 rd, s. 77/I). Bestämmelsen innehöll förutom regleringen av förutsättningarna för att få förmånen även att förmånens storlek kan graderas enligt hur länge en person har arbetat eller bott i Finland (RP 309/1993 rd, s. 77/II). Grundlagsutskottet strök regeringens föreslagna moment eftersom det var onödigt. Utskottet ansåg att den föreslagna bestämmelsen innehåller ”just det slag av kriterier som enligt de allmänna lärorna om grundläggande fri- och rättigheter, inte minst synpunkter på acceptabilitet och proportionalitet, berättigar till begränsningar av avsett slag (se GrUU 51/2024 och GrUB 25/1994 rd, s. 11).

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis om grundläggande försörjning vid arbetslöshet även ansett att genomförandet av integrationsmålet kan vara förknippat med sådana faktorer som motiverar att den grundläggande försörjningen för arbetslösa invandrare ordnas på ett annat sätt än för andra arbetslösa (se GrUU 55/2016 rd, s. 4).

12.2 EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och dess betydelse

De grundläggande fri- och rättigheter som erkänns i EU-rätten och i synnerhet EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna ska beaktas både i verksamhet vid EU:s organ och vid medlemsstaternas myndigheter. Den bindande karaktären hos EU:s grundläggande fri- och rättigheter är emellertid inte begränsad endast till antagandet och tillämpandet av EU:s rättsakter, utan den ska beaktas även vid beredningen av den nationella lagstiftning som genomförandet av EU:s rättsakter förutsätter, liksom vid annan nationell reglering med anknytning till EU-rätten. De grundläggande rättigheter som erkänns i EU-rätten ska beaktas även när den nationella lagstiftning som utarbetas kan ha konsekvenser för genomförandet av de rättigheter som garanteras i unionsrätten.

I EU-rätten fastställs likställighetsprincipen i artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt den artikeln är alla lika inför lagen. I artikel 21.1 i EU-stadgan ingår ett förbud mot diskriminering, enligt vilket all diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet,

börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning eller någon annan sådan omständighet är förbjuden. I artikel 21.2 förbjuds dessutom diskriminering på grund av medborgarskap.

Enligt artikel 34.1 i EU-stadgan erkänner och respekterar unionen rätten till tillgång till social trygghet och sociala förmåner som garanterar skydd i sådana fall som moderskap och sjukdom, olyckor i arbetet, omsorgsbehov eller ålderdom samt vid arbetslöshet i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt internationell lagstiftning och praxis. Enligt artikel 34.2 i stadgan har dessutom var och en som är bosatt och förflyttar sig lagligt inom unionen rätt till social trygghet och sociala förmåner i enlighet med unionsrätten och nationell lagstiftning och praxis.

I Europeiska unionens migrationsdirektiv fastställs en jämlik behandling på den sociala trygghetens område. När medlemsstaterna fastställer de åtgärder som ingår i social trygghet, socialt bistånd och socialt skydd, som ska följa den princip om jämlik behandling som fastställs i migrationsdirektiven, ska de följa de rättigheter som fastställs i stadgan om de grundläggande rättigheterna och i synnerhet dess artikel 34 och beakta de där fastställda principerna.

12.3 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna

Enligt artikel 14 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna ska åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i konventionen säkerställas utan diskriminering. Det generella förbudet mot diskriminering som ingår i artikel 1 stycke 1 i protokoll 12 till konventionen utvidgar förbudet mot diskriminering i artikel 14 till att gälla åtnjutande av varje rättighet som anges i lag, och stycke 2 förbjuder diskriminering som utövas av en offentlig myndighet.

12.4 Konventionen om barnets rättigheter

Finland har förbundit sig att följa bestämmelserna i Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991, nedan barnkonventionen). I Finland trädde konventionen i kraft 1991. Barnkonventionen förpliktar konventionsstaterna att tillförsäkra barnen rätt till skydd och omvårdnad, en del av samhällets resurser och rätt att delta i beslutsfattande som gäller dem själva och i samhällslivet. De rättigheter som är inskrivna i barnkonventionen bör tillgodoses i hela barnbefolkningens och i varje barns liv. Med barn avses i konventionen en person som inte fyllt 18 år. Konventionens centrala principer är förbud mot diskriminering, barnets bästa, barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling samt hänsyn till barnets åsikter. Enligt konventionen vidtar konventionsstaterna alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Enligt artikel 3 i konventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet. För detta ändamål ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder. Enligt artikel 18 ska konventionsstaterna göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har det främsta ansvaret för barnets uppfostran och utveckling. För att garantera och främja de rättigheter som anges i konventionen ska konventionsstaterna ge lämpligt stöd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och serviceorgan för omvårdnad av barn. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att

åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till. Enligt artikel 28 i konventionen erkänner konventionsstaterna barnets rätt till utbildning vilket inbegriper även småbarnspedagogik.

12.5 Bedömning av propositionen

Lagstiftningen om småbarnspedagogik ska i första hand bedömas som en sådan socialtjänst som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 12/2015 rd och GrUU 17/2018 rd). På samma sätt kan också stödet för hemvård av barn anses genomföra syftet i 19 § 3 mom. i grundlagen.

Det föreslagna kravet på en viss boendetid som förutsättning för utbetalning av stödet för hemvård av barn ska bedömas i perspektiv av den jämlikhet som finns föreskriven i 6 § i grundlagen. Jämlikheten ska bedömas ur familjens, föräldrarnas och barnets synvinkel. Propositionen föresätter familjer i olika ställning utifrån hur länge de har bott i Finland eftersom den inskränker på valfriheten hur vården ordnas för barn under tre år för de familjer där barnets förälder eller en annan vårdnadshavare eller förälderns eller vårdnadshavarens partner inte har bott i Finland i minst tre år. Med propositionen eftersträvas en snabbare integration och sysselsättning av småbarnsföräldrar som nyligen anlänt till landet samt barnens integration via deltagande i småbarnspedagogiken. Grundlagsutskottet har ansett att genomförandet av integrationsmålet är ett sådant mål med vilket olika bemötande kan motiveras på ett ur grundlagens perspektiv godtagbart sätt.

Förslaget berör de facto i huvudsak kvinnor eftersom över 90 procent av hemvårdsstödtagarna är kvinnor. Genom förslaget eftersträvas dock en faktisk förbättring av kvinnornas ekonomiska situation och autonomi (se avsnitt 4.2.4.1 Jämlikhet och jämställdhet).

Det föreslagna kravet på en boendetid på tre år har betydelse med tanke på principen om regleringens proportionalitet. Inom lagstiftningen om social trygghet är väntetider och självrisktider jämförelsevis vanliga och har i grundlagsutskottets praxis ansetts godtagbara i sig. Vänte- och självrisktiderna ska emellertid vara skäliga (GrUU 15/1995 rd, s. 3/II, GrUU 40/2001 rd, s. 2/II, GrUU 33/2004 rd, s. 3/I), och inte föreskrivas vara så långa att skyldigheter enligt 19 § 2 mom. därigenom kringgås (GrUU 25/1997 rd, s. 3/II, GrUU 46/2002 rd, s. 2/II). Bland annat inom folk- och garantipensionen och handikappbidragen har kravet på en tre års boendetid ansetts vara godtagbart.

Sett till proportionalitet och acceptabilitet är det även av betydelse att det föreslagna kravet på boendetid för att få stödet för hemvård utöver den som ansöker om stödet även gäller den partner som bor i gemensamt hushåll med den sökande. Sålunda kan det hända att förutsättningarna för att få stöd för hemvård även för personer som bott länge eller alltid i Finland och för vilka integrationsmålet inte är relevant inte uppfylls av orsak som beror på partners boendetid. Stödet för hemvård handlar dock om en familjespecifik förmån. En förutsättning för beviljande av stöd för hemvård är inte att stödtagaren själv huvudsakligen sköter barnet. Om kravet på boendetid skulle gälla endast den förälder som ansöker om stöd för hemvård är det möjligt att stödet för hemvård beviljas en förälder som uppfyller det föreslagna kravet på boendetid men att barnet skulle skötas hemma av en partner som har bott mindre än tre år i Finland. Då uppfylls inte det önskade integrationsmålet med förslaget. I grundlagen är ordnandet av social- och hälsovårdstjänster inte bundet till någon gällande lagstiftning eller institution, utan förutsätter att tillräckliga tjänster tryggas för var och en enligt vad som närmare bestäms genom lag. Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis ger 19 § 3 mom. i grundlagen inte heller något institutionellt skydd för stödet för hemvård av barn som system (GrUU 39/1996 rd, s. 2).

Av betydelse vid bedömningen av propositionen är att det i fråga om stöd för hemvård av barn dock inte handlar om en grundtrygghetsförmån enligt 19 § 2 mom. i grundlagen, utan stödet betalas som ett alternativ till ordnandet av barnets skötsel antingen inom kommunal eller privat

småbarnspedagogik. Enligt grundlagsutskottets utlåtandepraxis är rätten till småbarnspedagogik uttryckligen en rätt som tillhör barnet (GrUU 12/2015 rd, s. 3). Den föreslagna ändringen försämrar inte barnets och dess föräldrars grundläggande försörjning som tryggas i 19 § 2 mom. i grundlagen. De föreslagna ändringarna kan bedömas öka att småbarnsföräldrar anmäler sig som arbetslösa arbetssökande, varvid de kan få rätten till arbetslöshetsförmån. Det här har i princip positiva effekter för personernas tryggade grundläggande försörjning.

Enligt propositionen anses det inte heller vara oskäligt att föreskriva om ett krav på boendetid på tre år eftersom det inte påverkar familjens rätt att få kommunal eller privat småbarnspedagogik för barnet. I sin utlåtandepraxis om stödet för vård av barn har grundlagsutskottet inte sett det som problematiskt att till exempel rätten till stöd för privat vård av barn upphör snabbare när barnet sköts av en förälder eller annan vårdnadshavare än om familjen anlitar utomstående dagvård, eftersom en sådan begränsning ändå inte påverkar familjens rätt att få dagvård för barnet (GrUU 39/1996 rd, s. 2). Enligt lagen om småbarnspedagogik har barn rätt till småbarnspedagogik som ordnas som heldagsvård. Kommunerna ansvarar för ordnandet av småbarnspedagogiken. Den kommunala småbarnspedagogiken är också rent faktiskt tillgänglig för familjerna eftersom den kundavgift som tas ut för den bestäms utifrån familjens storlek och inkomster samt den tid som barnet tillbringar i småbarnspedagogiken. I propositionen föreslås inte heller några ändringar i stödet för privat vård av barn. Oavsett hur länge den som ansökt om stödet eller dennes partner har bott i Finland har familjerna även efter att den föreslagna ändringen har trätt i kraft möjlighet att välja mellan att ordna vården i kommunal eller privat småbarnspedagogik eller till exempel genom att anställa en barnskötare.

Kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik gäller barn som är minst nio månader gamla. Det här har beaktats i förslaget så att det i fråga om barn under nio månader dock inte krävs en boendetid på tre år. Tre års boendetid förutsätts inte heller om den som ansöker om stöd eller dennes partner inte har en faktisk möjlighet att uppfylla kravet på boendetid på grund av sin unga ålder.

Föräldern kan välja att sköta barnet hemma trots att familjen till följd av den föreslagna ändringen inte har rätt till stöd för hemvård av barn. Det är dock också nu möjligt för familjerna att sköta barnet hemma i situationer där de allmänna förutsättningar för att beviljas stöd för hemvård av barn, som kravet gällande barnets ålder, inte uppfylls.

Barn ska bemötas som jämlika individer. Propositionen försätter barnen i olika ställning beroende på hur länge deras föräldrar eller en annan vårdnadshavare eller föräldrarnas eller vårdnadshavarens partner har bott i Finland. Regleringen måste dock anses vara godtagbar sett till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna. De föreslagna ändringarna bedöms öka deltagandet i småbarnspedagogik för barn under tre år. Ett tillräckligt tidigt deltagande i småbarnspedagogik stöder och främjar språkutvecklingen samt integrationen i utbildningssystemet och samhället. De föreslagna ändringarna stärker barnets rätt till välfärd och individuell uppväxt enligt 19 § 3 mom. i grundlagen. Med denna motivering är förslaget även i linje med barnkonventionen.

Utifrån grundlagsutskottets utlåtandepraxis om rätten till småbarnspedagogik har familjens möjlighet att välja hur barnets vård ordnas kunnat begränsas utifrån olikheter i vårdnadshavarens omständigheter (RP 80/2015 rd och GrUU 12/2015 rd som avser den). Dessutom kan man ur grundlagsutskottets utlåtandepraxis härleda en tolkning att det är möjligt att med genomförandet av integrationsmålet motivera att de sociala trygghetsförmånerna för invandrare bestäms på annat sätt än för andra. Grundlagsutskottet har dock inte tidigare tagit ställning till frågan om att en familjs frihet att välja hur vården av ett litet barn ordnas begränsas utifrån den tid en förälder eller vårdnadshavare eller föräldrarnas eller vårdnadshavarens partner har bott i Finland.

Regeringen anser att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men anser det dock vara önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande om saken inhämtas.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

UTKAST

Lag

om ändring av 2 och 3 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 2 § 2 punkten och 3 §, sådana de lyder, 2 § 2 punkten i lag 544/2018 och 3 § i lag 29/2022, som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) vårdproducent en privat person eller en sammanslutning som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet och som enligt 44 § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) har rätt att bedriva privat daghemsverksamhet eller som har gjort en anmälan om bedrivande av privat familjedagvård enligt 44 e § i den lagen eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll,

3 §

Rätt till stöd för hemvård

För att få stöd för hemvård förutsätts det att ett barn som har rätt till småbarnspedagogik enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik och som faktiskt är bosatt i Finland inte har en av kommunen ordnad plats inom småbarnspedagogiken. Stöd för hemvård betalas om det till familjen hör minst ett barn under tre år som har rätt till stöd för hemvård. En över tre månader lång utlandsvistelse betraktas inte som faktisk bosättning i Finland.

Stöd för hemvård av barn betalas dock inte om en person som har fyllt 19 år och som hör till barnets familj har efter att ha fyllt 16 år bott i Finland en kortare tid än tre år.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. föreligger rätt till stöd för hemvård också för ett sådant barn som inte har uppnått den ålder som berättigar till småbarnspedagogik enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik, om de andra förutsättningarna enligt 1 mom. uppfylls och det har gått sammanlagt 160 sådana vardagar som avses i 1 kap. 4 § 5 punkten i sjukförsäkringslagen (1224/2004) sedan barnets födelse.

Stöd för hemvård betalas inte för ett barn för vilket det för samma tid betalas föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller en sådan utländsk förmån som avses i 12 kap. 10 § i den lagen.

Om det hör ett adoptivbarn till familjen, betalas stödet i situationer som avses i 9 kap. 5 § 3 mom. i sjukförsäkringslagen tills två år har gått från det att barnet togs i vård i adoptionssyfte.

Vid en sådan adoption som avses i 39 § 1 mom. i adoptionslagen (22/2012) förutsätts det för erhållande av stödet att adoptionssökanden har beviljats tillstånd enligt det momentet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På en sådan period med stöd för hemvård till vilken rätten börjar före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Kravet på boendetid i 3 § 2 mom. i denna lag tillämpas endast om en förälder eller annan vårdnadshavare som hör till en familj som avses i 2 § 1 punkten i den lag som ändras genom denna lag eller en person som lever i ett gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden med en sådan förälder eller vårdnadshavare har flyttat till Finland efter ikraftträdandet av denna lag.

Helsingfors den x.x.20xx

Statsminister

Förnamn Efternamn

...minister Förnamn Efternamn

Lag

om ändring av 2 och 3 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 2 § 2 punkten och 3 §, sådana de lyder, 2 § 2 punkten i lag 544/2018 och 3 § i lag 29/2022, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) familj föräldrar eller andra vårdnadshavare som lever i ett gemensamt hushåll med barnen samt den som med sina minderåriga barn lever med en förälder eller annan vårdnadshavare i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden,

2) serviceproducent en privat person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan enligt 44 § i lagen om småbarnspedagogik

(540/2018) och som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet mot ersättning, eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll,

3) stöd för hemvård av barn ett ekonomiskt stöd som betalas till en förälder eller annan vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn och som kan bestå av vårdpenning och vårdtillägg, och med

4) stöd för privat vård av barn ett ekonomiskt stöd som betalas till en vårdproducent som anges av en förälder eller annan vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn och som kan bestå av vårdpenning och vårdtillägg.

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) familj föräldrar eller andra vårdnadshavare som lever i ett gemensamt hushåll med barnen samt den som med sina minderåriga barn lever med en förälder eller annan vårdnadshavare i gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden,

2) *vårdproducent en privat person eller en sammanslutning som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet och som enligt 44 § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) har rätt att bedriva privat daghemsverksamhet eller som har gjort en anmälan om bedrivande av privat familjedagvård enligt 44 e § i den lagen eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll,*

3) stöd för hemvård av barn ett ekonomiskt stöd som betalas till en förälder eller annan vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn och som kan bestå av vårdpenning och vårdtillägg, och med

4) stöd för privat vård av barn ett ekonomiskt stöd som betalas till en vårdproducent som anges av en förälder eller annan vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn och som kan bestå av vårdpenning och vårdtillägg.

3 §

Rätt till stöd för hemvård

För att få stöd för hemvård förutsätts det att ett barn som har rätt till småbarnspedagogik enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik och som faktiskt är bosatt i Finland inte har en av kommunen ordnad plats inom småbarnspedagogiken. Stöd för hemvård betalas om det till familjen hör minst ett barn under tre år som har rätt till stöd för hemvård. En över tre månader lång utlandsvistelse betraktas inte som faktisk bosättning i Finland.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. föreligger rätt till stöd för hemvård också för ett sådant barn som inte har uppnått den ålder som berättigar till småbarnspedagogik enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik, om de andra förutsättningarna enligt 1 mom. uppfylls och det har gått sammanlagt 160 sådana vardagar som avses i 1 kap. 4 § 5 punkten i sjukförsäkringslagen (1224/2004) sedan barnets födelse.

Stöd för hemvård betalas inte för ett barn för vilket det för samma tid betalas föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller en sådan utländsk förmån som avses i 12 kap. 10 § i den lagen.

Om det hör ett adoptivbarn till familjen, betalas stödet i situationer som avses i 9 kap. 5 § 3 mom. i sjukförsäkringslagen tills två år har gått från det att barnet togs i vård i adoptions-syfte. Vid en sådan adoption som avses i 39 § 1 mom. i adoptionslagen (22/2012) förutsätts det för erhållande av stödet att adoptionssökanden har beviljats tillstånd enligt det momentet.

3 §

Rätt till stöd för hemvård

För att få stöd för hemvård förutsätts det att ett barn som har rätt till småbarnspedagogik enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik och som faktiskt är bosatt i Finland inte har en av kommunen ordnad plats inom småbarnspedagogiken. Stöd för hemvård betalas om det till familjen hör minst ett barn under tre år som har rätt till stöd för hemvård. En över tre månader lång utlandsvistelse betraktas inte som faktisk bosättning i Finland.

Stöd för hemvård av barn betalas dock inte om en person som har fyllt 19 år och som hör till barnets familj har efter att ha fyllt 16 år bott i Finland en kortare tid än tre år.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. föreligger rätt till stöd för hemvård också för ett sådant barn som inte har uppnått den ålder som berättigar till småbarnspedagogik enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik, om de andra förutsättningarna enligt 1 mom. uppfylls och det har gått sammanlagt 160 sådana vardagar som avses i 1 kap. 4 § 5 punkten i sjukförsäkringslagen (1224/2004) sedan barnets födelse.

Stöd för hemvård betalas inte för ett barn för vilket det för samma tid betalas föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller en sådan utländsk förmån som avses i 12 kap. 10 § i den lagen.

Om det hör ett adoptivbarn till familjen, betalas stödet i situationer som avses i 9 kap. 5 § 3 mom. i sjukförsäkringslagen tills två år har gått från det att barnet togs i vård i adoptions-syfte. Vid en sådan adoption som avses i 39 § 1 mom. i adoptionslagen (22/2012) förutsätts det för erhållande av stödet att adoptionssökanden har beviljats tillstånd enligt det momentet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På en sådan period med stöd för hemvård till vilken rätten börjar före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Kravet på boendetid i 3 § 2 mom. i denna lag tillämpas endast om en förälder eller annan vårdnadshavare som hör till en familj som avses i 2 § 1 punkten i den lag som ändras genom denna lag eller en person som lever i ett gemensamt hushåll i äktenskap eller äktenskapsliknande förhållanden med en sådan förälder eller vårdnadshavare har flyttat till Finland efter ikraftträdandet av denna lag.